ಸುನೀತ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ರೂ. ೧-೪-೦

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ ೧೯೪೬

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡು, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಈ ಪದ್ಯಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವ ಮೊದಲ ಪದ್ಯ "ಸುನೀತ" ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು "ಯಶೋಧರಾ" ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯುವ ವೇಳೆ ಬರೆದದು. ಉಳಿದ ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಒಂದೂವರೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕೃತಿ. ಇವೆಲ್ಲ "ಜೀವನ" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಸುನೀತ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅಂತ್ಯಜರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ದೈವದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದು ಇತರ ಮತಗಳು ನಂದನಾರ್ ತಿರುಪಾಣಿ ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯನವರನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವಂತೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಇವನನ್ನು ಹೊಗಳಿದೆ.

ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್‌ಕೊವಾಟಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕದ ಒಂದು ಅಳಿದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೈವ. ಹಾವಿನ ಒಡಲು, ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆ, ಹಕ್ಕಿಯ ರಕ್ಕೆ: ಇವು ಈ ದೈವದ ವಿಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ದೈವಕ್ಕೆ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಜೀವಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಒಬ್ಬ ಸುಧಾರಕನಿಂದ ಇದು ತಿದ್ದಿ ಆಮೇಲೆ ಹೂವು ಹಣ್ಣಿನ ಪೂಜೆಯಷ್ಟೇ ವಾಡಿಕೆಯಾಯಿತೆಂದೂ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಊಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಯೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಒಪ್ಪದವರು ಅಜ್ಞರೆಂದಾಗಲಿ ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದಾಗಲಿ ನಾನು ಎಣಿಸಲಾರೆ. ನನ್ನ ಬಹು ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಮಿತ್ರರಿಗೇ ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳು ಅನೇಕವೇಳೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಂಧುಮಿತ್ರರಾದವರು ಕೂಡ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹನೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆಯೇ ಅದರ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವಗುಣವನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಸಹನೆಯಿಂದ ಓದುವುದು ಆವಶ್ಯಕ.

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ನಾನು ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಹನೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಹನೆ ಮಾತ್ರವೇಕೆ, ಆದರವನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳಿ, ಎನ್ನುವವರು ಕೆಲವರೋ ಹಲವರೋ ಇರಬೇಕು. ಅದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷ ಎಂದು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ಬೆಂಗಳೂರು,
ವ್ಯಯ ಸಂವತ್ಸರ ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿ
ಶುಕ್ರವಾರ 5–7–46.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ವಿಷಯಸೂಚಿ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಚಿತ

ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು
ಬಿನ್ನಹ (ಗೀತೆಗಳು)
ಶಾಂತಾ (ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ)
ಸಾವಿತ್ರಿ (,,)
ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು
ಸಾಹಿತ್ಯ (ಉಪನ್ಯಾಸ)
ಅರುಣ (ಪದ್ಯಗಳು)
ವಿಮರ್ಶೆ ೧ (ಲೇಖನಗಳು)
ಉಷಾ (ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ)
ಸುಬ್ಬಣ್ಣ (ಕತೆ)
ತಾಳೀಕೋಟೆ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಶ್ಯ)
ವಿಮರ್ಶೆ ೨ (ಲೇಖನಗಳು)
ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು
ಕನ್ನಡದ ಸೇವೆ (ಭಾಷಣ)
ಮಂಜುಳಾ (ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಶ್ಯ)
ತಾವರೆ (ಪದ್ಯಗಳು)
ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ಚೆಲುವು (ಪದ್ಯಗಳು)
ಶಿವ ಛತ್ರಪತಿ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಶ್ಯ)
ವಿಮರ್ಶೆ ೩ (ಲೇಖನಗಳು)
ಯಶೋಧರಾ (ನಾಟಕ)
ಮಲಾರ (ಪದ್ಯಗಳು)
ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು ೪
ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು
ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು ೫
ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ
ತಿರುಪಾಣಿ (ಗೀತಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ)
ಕರ್ಣಾಟಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಕಾಕನಕೋಟೆ (ದೃಶ್ಯ)
ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ
ವಿಮರ್ಶೆ ೪ (ಲೇಖನಗಳು)
ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು ೬
ಗೌಡರ ಮಲ್ಲಿ (ಪದ್ಯ ಕಥೆ)
ರಾಮನವಮಿ ,,
ಮೂಕನ ಮಕ್ಕಳು ,,
ತಾಯ್ನುಡಿಯು ತಮ್ಮಡಿ (ಭಾಷಣ)
ನವರಾತ್ರಿ ೨, ೪ (ಕಥನ ಕವನ)
ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ (ಭಾಷಾಂತರ)

(ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ)

Popular Culture in Karnataka
The Poetry of Valmiki
Short Stories (4 Vols.)
Subbanna (Story)
Rabindranath Tagore.

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳು :—

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ, ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ
ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ
ಜೀವನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ೪೩–೪೪, ಗವಿಪುರದ ವಿಸ್ತರಣ, ಬಸವನಗುಡಿ ಟಪಾಲು
ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಂಡಾರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಸುನೀತ

ಗುರುವಿನ ಮಹಿಮೆಯ ಹೊಗಳುವ ಗೀತಾ
ಇದ ಹಾಡಿದನು ಸುನೀತಾ.

ಮಗಧರ ನಗರಿ ರಾಜಗೃಹದಲಿ
ಬೀದಿಯ ಕಸವನು ಗುಡಿಸುವನವನು ;
ಕೀಳು ಜಾತಿಯಲಿ ಕೀಳು ಜನದಲಿ
ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುದು ಅವನದು ಹವಣು ;
ಮೈ ಕೈ ಧೂಳು, ಉಂಬುದು ಕೂಳು,
ಉಡುವುದು ಚಿಂದಿ, ಹರುಕು, ಹಾಳು ;
ಬಿಸಿಲು ಬೇಡವೆನೆ ಮರಗಳ ನೆರಳು,
ಮಳೆಗಂಜಿದನೇ ಕಾಡಿನ ಗುಡಿಲು ;
ರುಚಿ ಬೇಕೆಂದನೆ ತೋಪಿನ ಮಾವು,
ಸೋತು ಮಲಗುವನೆ ಭೂಮಿಯ ಮಡಿಲು ;
ಬೀದಿಯ ಕಸವನು ಗುಡಿಸುವನವನು
ಕಷ್ಟದೆ ಬೆಳೆದುದೆ ಅವನದು ಹವಣು.

ಬಹು ಜನ ಹಿರಿಯರು, ಬಹು ಜನ ಪೂಜ್ಯರು,
ಸಾವಿರ ಜನ ಮಹನೀಯರವನಿಗೆ;
ಶರಣು ಶರಣು ಎಂದುದು ಆ ಗುಡಿಲು
ರಾಜಾಲಯಕೆ ಮಾಡಕೆ ಮನೆಗೆ;
ದೂರದಿ ಬಗ್ಗಿ ಅವನಿರೆ ತಗ್ಗಿ
ಮುಂದಕೆ ಹೋಹರು ಹಿರಿಯರು ಹಿಗ್ಗಿ;
ಯಾರೂ ಸುಳಿಯದ ತಾಣದಿ ಕುಳ್ಳಿರೆ
ಅದೆ ಅವನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯ ತಾವು;
ಸಾಲ್ಮರದಡಿಯನು ಗುಡಿಸುವ ವೇಳೆ
ಅದರಿಂದುದುರಿದ ಹೂವೇ ಹೂವು;
ಗುಡಿಲಿನ ದೇಹದಿ ಬಾಳುತ ಜೀವ;
ಸವಿದಿತು ದಿನವೂ ದೈನ್ಯದ ನೋವ.

ಬೆಲೆ ಬಾಳದ ಬಾಳುವೆಯನು ಇಂತು
ನಡೆಸಿರಲವನು ರಾಜಗೃಹದಲಿ;
ಕಸವನು ಗುಡಿಸುತ ಕಸವೇ ಆಗಿ,
ಕಸಕೂ ಕಡಮೆ, ಅಧಮರ ಮೊದಲಿ;
ಬಂದಿತು ಕಾಲ, ಹರಿಯಿತು ಸಾಲ,
ಕಂಡನು ಅವನೂ ಬಾಳಿನ ಮೇಲ:
ಸಾವಿರ ಶ್ರಮಣರು ಹಿಂಗಡೆ ಬರುತಿರೆ
ಹೊಕ್ಕನು ನಗರಿಯ ರಾಜರ ರಾಜ;
ಬುದ್ಧ ಗುರುವಿನಾ ಮುಖದಲಿ ನೋಡು
ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜ;
ಬಂದನು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವದ ಬಂಧು;
ಬಂದನು ಅಪಾರ ಕರುಣಾ ಸಿಂಧು.

ಲಕ್ಷಾಧೀಶರು, ಕೋಟಿಯಧೀಶರು,
ನಗರಾಧಿಪ ಮಾಂಡಲಿಕರು, ಮಲ್ಲರು,
ಮಂತ್ರಿ ಮಹಾಮಾತ್ರರು ಸತ್ಪಾತ್ರರು,
ಎದುರುಗೊಂಡರು ಉಚಿತದೊಳೆಲ್ಲರು;
ಬಾಂಗುಡಿ ತೋರಣ, ತೇಜೀ ವಾರಣ,
ಹೆಸರನು ಹೊಗಳುತ ವಂದಿ ಚಾರಣ;
ಇರ್ಕಡೆಯಲಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಿಂದಿರೆ
ಮಧ್ಯದೆ ನಡೆಯುತ ಬಂದರು ತಂದೆ;
ಬರವನು ನೋಡುತ ಮನೆಗಳ ಮುಂಗಡೆ
ಹರುಷದಿ ನಿಂತಿತು ನಗರದ ಮಂದಿ;
ನಾನೂ ದಾರಿಯ ಬದಿಯಲಿ ನಿಂತೆ;
ನೋಡಿದೆ ಗುರುವನು; ಹರಿಯಿತು ಚಿಂತೆ.

ಮೊಗದಲಿ ತೊಳಗಿದ ಕರುಣೆಯ ನೋಡಿ
ತೋರಿತು ಯಾವುದೊ ಪ್ರೇಮ, ಸಲಿಗೆ;
ಹೊರಳಿತು ಒಳಗು, ಎಂತೋ ಆಯಿತು;
ಹಾವಿನ ತೆರದಲಿ ಹರಿದೆನು ಬಳಿಗೆ;
ನೆಲದಲಿ ಕೆಡೆದು, ಪಾದವ ಹಿಡಿದು,
ಅರ್ಥವ ಕಾಣದ ನುಡಿಯನು ನುಡಿದು,
ಉದಯದೊಳೆಲ್ಲಿಯೊ ಸಾರಿದ ತಾಯ
ಸಂಜೆಗೆ ನೋಡಿದ ಕಂದನ ರೀತಿ,
ಕಣ್ಣೀರುಕ್ಕಿರೆ ಅಪ್ಪಿದೆನವರನು;
ಇಲ್ಲವಾಯ್ತು ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ನೀತಿ;
ಹಾ ಎಂದರು ಜನ; ಬಿಡಿಸಲು ಬಂದರು;
ಗುರುದೇವರು, ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಇರಲೆಂದರು.

ಬಿಡಿಸಲು ಬಂದವರನು ತಡೆಯುತ್ತ
ಗುರುದೇವರು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿದರೆನ್ನ;
ಕಣ್ಣೀರನು ಕಿರುಬೆರಳಿಂದೊರಸಿ
ಕೆಂದಳಿರಂದದ ಕೈಯಲಿ ಬೆನ್ನ
ತಡವಿದರಯ್ಯ; ಮೆಯ್ಯಿಗೆ ಮೆಯ್ಯ
ಸೋಕಿಸಿ ನಿಂತರು; ಇಲ್ಲ ಅಸಯ್ಯ;
"ದೇವಾ, ನಿಮ್ಮನು ಮುಟ್ಟದೆನಲ್ಲಾ!"
ಎನ್ನುತ ನಾನು ಕಾತರ ನುಡಿಯೆ
ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕರು: ಹಣತೆಗೆ ಜಿಡ್ಡನೆ
ಜಿಡ್ಡೀ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪದ ಕುಡಿಗೆ?
ಪಾವನನಾದೆನು ಅಂದು ಸುನೀತಾ
ಗುರುವರನಡಿಯನು ಸೋಕಿ ಪುನೀತಾ.

ಜೊತೆಯಲಿ ನಡೆದೆನು ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ;
ಕಲಿಸಿದರಂದೇ ತತ್ವದ ಪರಿಯ;
ಮನಸಿನ ಕಣ್ಣಿನ ಎವೆಯನು ಬಿಡಿಸಿ
ಸೆಳೆದರು ಪಾಪೆಯ ಮರೆಸಿದ ತೆರೆಯ.
ಸಲಹಲು ತಂದೆ ಬದುಕಿದೆನಂದೇ;
ಇನ್ನೀ ಜೀವಕೆ ಕೊರೆಯೆ ಕುಂದೆ?
ಮೂರು ಲೋಕದಲಿ ಬಾಳುವ ಬಾಳೂ
ಅಂದಿನ ಇರುಳೆನ್ನೆದುರಲಿ ಹರಿಯಿತು;
ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಮರುತ ವರುಣ ನಿಋಋತಿ
ಎಲ್ಲ ದೇವಗಣ ಬಳಿಯಲಿ ನೆರೆಯಿತು;
ವಿಶ್ವಜೀವನಾಬ್ಧಿಯ ವಕ್ಷದಲಿ
ಅಲೆ ತೇಲಿದೆನು ಅಧಮರ ಮೊದಲಿ.

ಉಳಿದವರಿಗೆ ಬಹು ವರುಷದ ಮೇಲೆ
ದೊರೆಯುವ ತಪಸಿನ ಫಲವನು ನನಗೆ
ಗುರು ಒಂದೇ ದಿನದಲಿ ನೀಡಿದರು:
ಮನಸು ಮಾಡಿದರೆ ಕಷ್ಟವೆ ಧಣಿಗೆ?
ಗುಡಿಸಿದ ಕಸವು, ಸಹಿಸಿದ ಹಸಿವು,
ಆಯಿತು ಆತ್ಮದ ಖಡ್ಗಕೆ ಮಸೆವು.
ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದೊದವಿದ ತಿಳಿವು
ಬೇಸಗೆಯುದಯದ ಪ್ರಭೆಯೆನೆ ಬೆಳೆಯೆ,
ಹೊರೆಯಾಗಿಹ ಹಾವಿನ ಪೊರೆಯಂತೆ
ದೀನ ಕೃಪಣತೆಯನೆಲ್ಲವ ಸುಲಿಯೆ,
ಲೋಕದ ಜೀವನವೇ ನಾನಾದೆ
ಹರಿಯಿತು ನಾನು ಎನ್ನುವ ಬಾಧೆ.

ಜಯವಾಗಲಿ ಗುರುವರ ಬುದ್ಧನಿಗೆ;
ಜಯ ಅರಗುವರಗೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಿಗೆ;
ಜಯವಾಗಲಿ ಅಂತ್ಯಜ ಭ್ರಾತೃವಿಗೆ;
ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮದ ಜೀವನ್ಮಣಿಗೆ;
ಜಯ ಗುರುದೇವ, ದೀನರ ಕಾವ,
ಜಯ ಜಯ ನನ್ನ ಜೀವದ ಜೀವ;
ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಲಿ ನಿನ್ನುಪದೇಶ;
ಹರಿಯಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮನಸಿನ ಭ್ರಾಂತಿ;
ಎಲ್ಲೆಡೆ ಅರಳಲಿ ತಿಳಿವಿನ ಮೊಗ್ಗು;
ಎಲ್ಲಾ ಹೃದಯದಿ ಮೊಳೆಯಲಿ ಶಾಂತಿ;
ಜಯ ಶಾಕ್ಯಸಿಂಹ, ಜಯ ಮೌನಿವರ,
ಜಯ ಗುರುದೇವ, ಭವಭೀತಿಹರ.

ಡ್ಯೂಕ್—ಸ್ಯಾಂಡೀ ಸಂವಾದ

ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿಯುಳಿಯ ಆರ್ಗೈಲ್ ಡ್ಯೂಕ,
ಧನಶಾಲಿ ಬಹು ಪುಣ್ಯವಂತ,
ಒಂದು ದಿನ ಉದಯದಲಿ ಎದ್ದು ತನ್ನರಮನೆಯ
ಮುಂಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ.

ತೊಳಗುತಿವೆ ತೋಟದಲಿ ತೆರತೆರ ಗುಲಾಬಿ ಹೂ,
ಡ್ಯಾಲಿಯಾ, ಬೋಗೇನವೆಲಿಯ;
ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು, ತಿಳಿಗಾಳಿ; ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಲಿ;
ಏಕೆ ಹೇಳುವುದು ಆ ನಳಿಯ?

ಒಂದು ಗಿಡದಡಿ ಕುಳಿತು ಸ್ಯಾಂಡಿ ಮಾಡುತಲಿಹನು
ಬೇರಿಗೆ ಅದೇನೊ ಸಂಸ್ಕಾರ;
ತೋಟ ನೋಡುವ ಜನಕೆ ಮಗುವ ಸಾಕುವರೀತಿ
ಇಹುದಿಂತ ಕೆಲಸ ದಿನವಾರ.

ಎನಿತೊ ತಲೆಮಾರು ಸ್ಯಾಂಡಿಯು ವಂಶ ಡ್ಯೂಕರಲಿ
ತೋಟದಾರಂಬದಲಿ ಬೆಳೆದು,
ಇವರಿವರ ಆಳು ದೊರೆತನದ ಅಂತರ ಎನಸೊ
ಕಡಮೆಯಾಗಿದೆ ಭೇದ ಅಳಿದು.

ಗಿಡದ ಬುಡದಲಿ ಕುಳಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತಲಿರುವ
ಸ್ಯಾಂಡಿಯನು ನೋಡಿ ಯಜಮಾನ
ನಡೆತಂದನತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ; ಆಳ ರೂಪಿನಲಿ
ಇಲ್ಲ ಎಂದಿನ ಸಮಾಧಾನ.

ಒಡೆಯನನು ಕಂಡು ಸೇವಕ "ಉದಯ ಒಳಿತಕ್ಕೆ"
ಎಂದು ಬಯಕೆಯ ನುಡಿಯ ನುಡಿದ;
"ಒಳಿತಕ್ಕೆ, ಸ್ಯಾಂಡಿ" ಎನೆ ದಣಿ, ಮಾತ ಬೆಳೆಸದೆ
ತನ್ನ ಅಷ್ಟಕೆ ತಾನು ದುಡಿದ.

ಸ್ಯಾಂಡಿಗೇನೋ ಚಿಂತೆ ಎಂದರಿತು ಯಜಮಾನ
ಸಾರಿದನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಳಿಗೆ:
"ಏನು ಸ್ಯಾಂಡೀ, ಏನೊ ಯೋಚಿಸುವ ತೆರನಿದೆ,
ಚಿಂತೆಯೇತರದು ಮನದೊಳಗೆ?"

ಹುಟ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯ ಮನುಜ ಸ್ಯಾಂಡಿ: ಅವನಿಗೆ ಅಂತೆ
ನಗೆ ನುಡಿವುದೊಂದು ಹುಟ್ಟುಗುಣ.
ದಣಿ ಹತ್ತಿರಕೆ ಬಂದು ಏನು ಸಂಗತಿ ಎನಲು
ಹೇಳಿದನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟವನು.

"ಚಿಂತೆಯನು ಏನು ಹೇಳಲಿ, ಒಡೆಯ? ಸಂಸಾರ
ಮೊದಲೆ ದೊಡ್ಡದು; ನಿನ್ನೆ ಇರುಳು
ಮನೆಯಾಕೆ..." "ಹೆರಿಗೆಯಾಯಿತೆ, ಸ್ಯಾಂಡಿ, ಸಂತೋಷ,
ಬೆಳೆಯಲೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಕರುಳು."

ತನ್ನ ನುಡಿ ಮುಗಿವ ಮುನ್ನವೆ ಇಂತು ಸಂಭ್ರಮಿಸಿ
ಸಂತೋಷವನು ನುಡಿದ ದೊರೆಗೆ
ಸ್ಯಾಂಡಿ ಹೇಳಿದ: "ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷ; ಆದರೂ
ಮಿತಿ ಉಂಟು ನನ್ನಂತವರಿಗೆ.

"ದಣಿ ಕೊಡುವ ಅನ್ನದಲಿ ಬೆಳೆಯುತಿರುವೆವು ಎಲ್ಲ;
ಮನೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಮಗು ಉಂಟು;
ಆದರೀಸಲ ಅವಳಿ ಜವಳಿ ಹೆತ್ತಿಟ್ಟಿಹಳು;
ಬಡತನಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಂಟು."

"ಅವಳಿ ಜವಳಿಯೆ? ಓಹೊ! ಅದರಿಂದಲೇ ಚಿಂತೆ?
ಇರಲಿ ಬಿಡು. ಬಲ್ಲವರ ವಚನ,
ಬಾಯ ಕಳುಹಿದ ದೈವ ಕೂಳ ಕಳುಹಿತು, ಎನದೆ?
ಇಂತಿಹುದು ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ರಚನ."

ಎಂದು ನಕ್ಕನು ಡ್ಯೂಕ. ಅವಳಿ ಜವಳಿಯ ಹುಟ್ಟು
ನಗೆಯೆ ಸರಿ ಆವ ಹೆರದವರಿಗೆ;
ಹೆತ್ತವರಿಗಲ್ಲವೇ ಇದಕೆ ಗತಿ ಏನೆಂಬ
ಭಯ? ಸ್ಯಾಂಡಿ ಮರುನುಡಿದ ದೊರೆಗೆ.

"ಸರಿ, ಒಡೆಯ. ಆದರಾ ಕಳುಹುವ ಕಚೇರಿಯಲಿ
ಏನೊ ಆಗಿದೆ ಕೊಂಚ ಊನ;
ಬಾಯಿಗಳ ಒಂದೆಡೆಗೆ, ಬುತ್ತಿಗಳ ಒಂದೆಡೆಗೆ,
ತಿರುಗಿಸಿರುವನು ಕಾರಕೂನ.

"ಬಾಯಿಗಳು ಮುಟ್ಟಿಹವು ನಮ್ಮದೆ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ;
ಬುತ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ."
ಎಂದು ಸ್ಯಾಂಡಿ ಅದೊಂದು ಅರೆಕಹಿಯನಗೆ ನಕ್ಕು
ದೂರಕೆಸೆದನು ಒಂದು ಕಲ್ಲ.

ಡ್ಯೂಕನಿಗೆ ಸ್ಯಾಂಡಿ ಆಡಿದ ಯಾವುದೋ ಮಾತ
ಭಾಗ ನಿಜ ಎನ್ನಿಸಿತು ಮನಕೆ.
ಬಡವನಿಗೆ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು: ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಧನ,
ಮನೆಯೊಳಿಹ ಮೂರೆರಡು ಜನಕೆ!

ಇದು ತೋರಿ ದೊರೆ ನಕ್ಕ, ಕಹಿಯಿಲ್ಲದಿಹ ನಗೆಯ;
ನಕ್ಕು ಆಳನು ಕುರಿತು "ಸ್ಯಾಂಡಿ,
ನಮ್ಮ ಹೊಲ ಈ ಸಾರಿ ಎಂದಿಗಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚು
ಬೆಳೆದಿಹವು ನಲವತ್ತು ಖಂಡಿ.

"ಅದರೊಳೇನಿಲ್ಲವೆನೆ ಐದು ಖಂಡಿ ವಿಲಾಸ
ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿರಬೇಕು ನಮಗೆ;
ಮನೆವಾರ್ತೆಗೊರೆಯುವೆನು ಅದು ನಿನ್ನ ಸೊತ್ತೆಂದು;
ಕಳುಹುವರು ಅದ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ—"

"ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು ಒಡೆಯ" ಎಂದವನು
ಸ್ಯಾಂಡಿ ಕೈ ಮುಗಿದೆಂದಿನಂತೆ
ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯಲಿ ತೊಡಗಿದನು, ಹರಿದಿರೆ ಮನದ
ಸಾಲದನ್ನದ ಕಾಳ ಚಿಂತೆ.

ನಾಗೋಜಿ ದೀಕ್ಷಿತ

ನಾಗೋಜಿ ದೀಕ್ಷಿತರು ವಾರಣಾಸಿಯೊಳಿಹರು ;
ಸೂತ್ರಾರ್ಥಗಳನು ವಿವರಿಸುವ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಒಂದ ರಚಿಸುತಲಿಹರು ; ಮರೆತಿಹರು
ದಣಿವು ಬಡತನ ದಾಹ ಹಸಿವ.

ವಾರಣಾಸಿಗೆ ಆಗ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದನು ಪೇಶ್ವ
ಯಾತ್ರಾರ್ಥದಲಿ ತಾಯ ಜೊತೆಗೆ ;
ತಾಯೊ, ಅಲ್ಲವೊ, ಇದನು ನಾ ಕಾಣೆ ; ಈ ವಿವರ
ಬೇಡ ನಾ ಹೇಳುತಿಹ ಕತೆಗೆ.

ದೀಕ್ಷಿತರು ತನ್ನ ನಾಡಿಂದ ಬಂದವರೆಂದು
ತಿಳಿದು ಅಭಿಮಾನದಲಿ ಪೇಶ್ವ
ಅವರ ನೋಡಲು ಬಯಸಿದನು : ಇನಿತು ಧನಿಕನಲಿ
ಇಂತಪ್ಪ ಬಯಕೆಯೆ ವಿಶೇಷ.

ಉದಯದಲಿ ದೀಕ್ಷಿತರು ಕೋಣೆಯೊಳಗಡೆ ಕುಳಿತು
ಸೂತ್ರದಾವುದೊ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕ
ಬಿಡಿಸಿ ಅರ್ಥವ ಬರಸುತಿಹರು. ನೋಡಲು ಆಗ
ಪೇಶ್ವ ಮನೆ ಬಾಗಿಲನು ಹೊಕ್ಕ.

ಕೆಲಸದಲಿ ಕುಳಿತ ಹೊತ್ತಲಿ ಯಾರನೂ ಒಳಗೆ
ಬಿಡಬಾರದೆಂದಿವರು ಸತಿಯು
ಬೇಡಿಕೊಂಡಿಹರು. ನೋಡಲು ಬಂದ ಪೇಶ್ವಗೆ
ಆಕೆ ಅರುಹಿದರು ಸಂಗತಿಯು.

ದಕ್ಷಿಣದ ಅರಸು ಬಂದಿಹರೆಂದು ತಿಳಿಸಿರಿ,
ನೋಡಿದರು ನೋಡಬಹುದೆಂದು,
ಈತ ಹೇಳಿದನು. ಆ ತಾಯಿ ಇದ ಪತಿಗರುಹಿ,
'ನೋಡಿ,' ಎಂದರು ಮತ್ತೆ ಬಂದು.

ಪೇಶ್ವ ದೀಕ್ಷಿತರ ಕೋಣೆಯ ಹೊಕ್ಕು ಕೈಮುಗಿದು
ಬದಿಗೊಂದು ಪೀಠದಲಿ ಕುಳಿತ;
ದೀಕ್ಷಿತರು ಕುಳಿತಂತೆ ಕೈಯ ಮುಗಿದರು; ಅವರ
ಒಳಗೊಳದು ಪೇಶ್ವಗಳವಳಿತ.

ಕ್ಷಣಬಿಟ್ಟು ದೀಕ್ಷಿತರು, "ತಾವು, ರಾಜ್ಯ, ಕುಟುಂಬ
ಕ್ಷೇಮವೋ" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.
"ಕ್ಷೇಮ" ಎಂದೀತ ಮರ್ಯಾದೆಯಲಿ ನುಡಿದಿರಲು
ತಮ್ಮ ಚಿಂತೆಯಲಿ ಆಳಿದರು.

ದೀಕ್ಷಿತರು ತೀರ ರಿಕ್ತರು; ಆದರೇನನೂ
ಬಯಸದಿಹ ಅವರ ಆವುಟವ
ಹೇಳಲಾಗದು. ಇವರು ಜೈ ಎಂದು ಎತ್ತಿಹರು
ತುಂಬು ಬಡತನದ ಬಾವುಟವ.

ದೀಕ್ಷಿತರು ಬಯಸಿದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷಾಶನವ
ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದಿಹನು ಪೇಶ್ವ:
ತಾನೆ ಕೊಡುವೆನು ಎನಲು ಸರಿಯಹುದೊ ತಪ್ಪಹುದೊ
ಎಂದು ಇವನಿಗೆ ಮಾನ ಮೋಷ.

ಅವರು ಕೇಳುವುದೇನ? ಅವರ ಮನವೇ ಇಲ್ಲಿ
ಇಲ್ಲ. ಆ ಕಣ್ಣು ಈತನನು
ನೋಡುವಂತಿವೆ, ನೋಡುತಿಲ್ಲ. ಹಿಡಿದಿದೆ ಮನವ
ಸೂತ್ರ ಒಂದರಲಿ ಕೋದ "ನನು."

ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಲೋಕದಲಿ ನಡೆದ
ಒಂದು ಮನದಲಿ ಸುಳಿದ ಭಾವ
ಇಲ್ಲಿ 'ನನು' ಆಗಿತ್ತು. 'ನನು' ವಿಂದ ಊಹಿಸಿ
ತಿಳಿಯಬೇಕಾ ಮನದ ಕಾವ.

ಕೂದಲೆಳೆಯಿಂದ ಲಾವಣ್ಯವನು ನೆನೆವವೊಲು,
ಹೆಜ್ಜೆಯಲಿ ಹುಲಿಯ ಕಾಂಬವೊಲು,
ದೀಕ್ಷಿತರು 'ನನು' ಎಂದ ಮನವನರಸುತಲಿಹರು..
ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಲೆಷ್ಟು ಕವಲು!

ದಾರಿ ಕಾಣದ ಇರುವೆಯಂತೆ ಇವರಿರೆ, ಪೇಶ್ವ,
ಕೇಳುವರೆ ಸಂಕೋಚವೇನೊ,
ನಾನು ಕೇಳುವುದೆ ಸರಿ ಇರಬೇಕು, ಎಂದವನು
ನುಡಿಸಿದನು ದೀಕ್ಷಿತರ ತಾನು.

"ಏನಾದರೂ ಕಷ್ಟವಿರಲು ಅದ ತಿಳಿಸಿದರೆ
ನನ್ನಿಂದ ಆದ ಸಾಹಾಯ್ಯ
ನಾನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿಹೆನು." ದೀಕ್ಷಿತರ
ಮನಸು ಆಯಿತು ಮತ್ತೆ ಬಾಹ್ಯ.

ಕಷ್ಟದಲಿ ಸಾಹಾಯ್ಯ! ದೀಕ್ಷಿತರು ಹತ್ತಿರದ
ಪುಸ್ತಕವನಿವನ ಮುಂದಿಟ್ಟು,
"ಇಲ್ಲಿ 'ನನು' ಏಕೆ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿ" ಎಂದರು.
ನುಡಿ ಮರೆತ ಪೇಶ್ವ ಮುಖ ಕೆಟ್ಟು.

ವಾಲ್ಟೇರ್ ಮಾತು

ಒಮ್ಮೆ ವಾಲ್ಟೇರ್ ಮಹಾಶಯ ತನ್ನ ತೋಟದಲಿ
ಒಂದು ಬಳ್ಳಿಗೆ ಅಗೆತ ಕೊಡುತ
ಬಂದ ಒಬ್ಬನ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಶ್ರಿತವನುಡಿದಿಹನು.
ಅವನದೇ ಒಂದು ತೆರ ನುಡಿತ.

ಬಂದಾತ ಇವನ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿ ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರ
ಹೇಳೆ, ವಾಲ್ಟೇರ್ ಅವನ ಕುರಿತು
"ಅವನು ಗುಣವಂತ, ಹಿರಿಕವಿ," ಎಂದು ಹೊಗಳಿದನು
ತಮ್ಮೊಳಿಹ ಭೇದವನು ಮರೆತು.

ಬಂದಾತನೆಂದ: "ಸ್ವಾಮಿಾ, ಆತ ನಿತ್ಯವೂ
ನಿಮ್ಮ ಬೈವನು; ಅವನ ಅರಿವು
ಅಂತಿರಲು, ನೀವವನ ಹಿರಿಯನೆಂದರಿತಿಹಿರಿ;
ನಿಮ್ಮಂತವರಲಿ ಇದೆ ತೆರವು."

"ಇಬ್ಬರಿವೂ ನಿಜಕೆ ತಪ್ಪಿಯೋ ಇರಬಹುದು"
ಎಂದ ವಾಲ್ಟೇರ್ ಒಡನೆ ನಗುತ;
ಬಳ್ಳಿ ಹೂತಂತೆ ಮಿಂಚಿತು ಅವನ ಮೊಗದ ನಗೆ;
ತನ್ನಂತೆ ನಡೆದಿತ್ತು, ಅಗೆತ.

ಆಚಾರ್ಯ – ಗಾಣಿಗ ಸಂವಾದ

ಆಚಾರ್ಯರೊಮ್ಮೆ ಗಾಣದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು ;
ಎತ್ತ ಕಟ್ಟಿತಲಿಹನು ಗಾಣದವ ಮರಕೆ ;
ಗಾಣದೆತ್ತಿನ ಕೊರಳಿನಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆ ;
ದುಡಿವ ಜೀವಕೆ ಗಂಟೆ ಯಾವ ಸಿಂಗರಕೆ ?

ಆಚಾರ್ಯರಿವನ ಕೇಳಿದರು : " ಎಲ ತಮ್ಮ,
ನಿನ್ನ ಈ ಬಸವ ಬಹು ಚೆಲುವನೇನಲ್ಲ ;
ಬಡಕಲೆತ್ತಿರುವ ಅಂದಕೆ ಗಂಟೆ ಬೇರೆಯೆ ? "
ಇವನೆಂದ : " ಗುರುಗಳೇ, ಅದು ಸೊಗಸಿಗಲ್ಲ ;

" ಎತ್ತ ಸುತ್ತಲು ಬಿಟ್ಟು ನಾ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ
ಮಲಗಿಕೊಂಬೆನು. ಎತ್ತು ನಡೆವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು
ಗಂಟೆ ಕೇಳುವುದು. ನಿಂತಾಗ ಹೇ ಎನಲು
ಎತ್ತು ನಡೆವುದು, ಗಂಟೆ ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತು."

ಆಚಾರ್ಯರೆಂದರು : " ಅದೆಂತು ? ಗಂಟೆಯು ಸದ್ದು
ಎತ್ತು ನಡೆದೇ ಆಗಬೇಕೆ ? ನಿಂತಲ್ಲೆ
ನಿಂತು ತಲೆ ಕೊಡಹಿದರು ಸದ್ದಹುದು. ನಿನ್ನೆತ್ತು
ಇಂತು ಗೆಯ್ಯದು ಎಂದು ನೀನೆಂತು ಬಲ್ಲೆ ? "

ಗಾಣದವನದಕೆ ಹೇಳಿದ: "ಗುರುಗಳಿತ್ತಿಗೆ
ಶಾಸ್ತ್ರಗೀಸ್ತ್ರವ ಕೇಳಿ ಅಂತೆಲ್ಲ ಚಳಕ
ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಈ ನಮ್ಮ ಬಡ ಬಸವ
ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ ಈತನಕ."

"ನಾನು ರಜಪೂತ್ನಿ"

ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಬಾವಿಯಲಿ ನೀರಿಗಾಗಿ
ಇಳಿದಿಹಳ. ಬಂದನಾಯೆಡೆ ಒಬ್ಬಯೋಧ.
ರಾಂಡ್ ದಾರಿಬಿಡು ಎಂದ. ರಾಂಡ್ ಎಂಬಮಾತು
ಬಾಯ್ಕೊಬ್ಬಿನುಡಿದುದು. ಅಹಂಗ್ರಹದಬಾಧ.

ನಿಮಿರಿನಿಂತಿತು ಹೆಣ್ಣಬಾಗಿದ್ದ ಒಡಲು;
ಶಿರವೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣಿನಲಿ ಉಕ್ಕಿನೊಲು ನೋಟ
ಎದುರನೋಟವನು ತಾಕಿತು; ತುಟಿಗಳಲುಗವು;
ಮೂರ್ತಿಯನು ಕಂಡೆ ಆಯಿತು ಯೋಧನಾಟ.

ಕ್ಷಣದೆಕೇಳಿತು ಮಾತು: "ನಾನು ರಜಪೂತ್ನಿ
ರಾಜಪುತ್ರರ ತಾಯಿ." ಆತ್ಮಗೌರವದ
ಮಾತಿಂದ ಯೋಧ ತಾ ತಪ್ಪಿದೆನೆ ಎಂಬ
ನೋವಿಗೂ ಮಿಕ್ಕ ಆನಂದವನು ಸವಿದ.

"ತಪ್ಪುಮನ್ನಿಸಿ ತಾಯೆ" ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದ.
ಆಕೆ ತನ್ನದೆ ಪಾತ್ರೆಯಲಿ ನೀರವೊಗೆದು
ಯೋಧನಿಗೆ ಕುಡಿಯೆಕೊಟ್ಟಳು. "ನನ್ನ ಹಿರಿಮಗ
ನಿನ್ನಂತೆ ಇದ್ದ; ಕುಡಿ, ತಾಯ್" ಎಂದೆ ಬಗೆದು."

ಅಯ್ಯೊ ಎಂದಿತು ಯೋಧನೆದೆ: "ತಾಯೆ, ಮಗನ
ನಿಜವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಕಂಡೆನು ಎಂದೆ ನೆನೆಯು"
ಎಂದು ಮಣಿದನು. ಸಂದುವಾತ್ಮಗೌರವಕೆ
ಗೌರವ, ಶೋಕ ಪ್ರೇಮಕೆ ಕರುಣ ವಿನಯ.

ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಷಾ ಮಾತು

ಷಾ ಮಹಾಶಯನ ನಾಟಕವೊಂದು ನಡೆಯುತಿದೆ;
ನೋಡುತಿಹ ಮಂದಿ ಅದರಾನಂದದ
ತುಂಬು ಹೊಳೆಯಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಮನವೊಪ್ಪಿ ಲೇಖಕನ
ಒಡನೆ ರಂಗದಿ ನೋಡ ಬೇಕೆಂದಿದೆ.

ಬಂದು ರಂಗದಲಿ ನಿಂತನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತ; ಸಭೆ
ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ
ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ತೋರಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಯುವನೊಬ್ಬ
ಪಿಷ್ ಎಂದ ಬಲವಾಗಿ ಉಸಿರಕಟ್ಟಿ.

ಷಾ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನುಡಿದನು ನಗುತ:
"ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನಭಿಮತಕೆ ನಾನೊಪ್ಪಿದೆ;
ಆದರೀ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಜನಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ನಾವಿಬ್ಬರೆಲ್ಲಿ? ಸೋತೆವು ತಪ್ಪದೆ."

ನಾಟಕಕೆ ಸಮನಾಗಿ ಮಂದಿಯನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿತು
ಷಾ ಗೆಯ್ದ ಅವಸರದ ನಗೆಯ ಟೀಕೆ;
ಹಗೆಯ ಮನಮುರಿದು ಮುಖಕೆಟ್ಟಿದನು, ಸಭೆಯಜನ
ಕೈ ಕುಟ್ಟಿ ನಲಿದುದನು, ಹೇಳಬೇಕೆ?

ದೊರೆ ದಳಪತಿ

ಹಿರಿತನದ ಕೋಟೆಯಲಿ ಕುಳಿತು ಕೆಡು ನುಡಿಯಿಂದ,
ಇವರೆಮ್ಮ ಎದುರಿಸರು ಎಂದು,
ಬಡತನದ ಬಯಲಿನಲಿ ನಿಂತವರ ಹೊಡೆಯದಿರು ;
ತಿರುಗಿ ಬಹುದೊಂದಲ್ಲ ಒಂದು.

ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೊರೆಯ ಸೇನೆಯಲಿ ಒಬ್ಬ ದಳಪತಿ ಇಹನು
ರೂಪು ನಡೆ ನಗೆ ನೋಟ ಎಲ್ಲ
ದೊರೆಯ ತದ್ವತ್ ; ಒಂದೆ ಪ್ರಾಯ ; ಈ ಸೋಜಿಗವ
ಎಲ್ಲರೊಲು ದೊರೆ ಕೂಡ ಬಲ್ಲ.

ತಾನು ದೊರೆಯಂತಿರಲು ದಳಪತಿಗೆ ಕೊರೆಯೇನು ?
ಆ ಬೊಮ್ಮೆಯಂತೆ ಈ ಬೊಮ್ಮೆ.
ದೊರೆಗೆ ದಳಪತಿ ತನ್ನ ತೆರನಿಹುದು ರುಚಿ ಇಲ್ಲ ;
ಏಗೆಯ್ವ ಎಂಬ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ.

ಒಂದು ಸತ್ಕಾರದಲಿ ಯೋಧವಸ್ತ್ರವ ಧರಿಸಿ
ದೊರೆ ಪ್ರಮುಖ ಜನದಿ ಸುಳಿಯುತ್ತ
ಎದುರಿನಲಿ ದಳಪತಿಯ ನೋಡಿದನು. ಅನುಚಿತದ
ಹಾಸ್ಯಕೆರಗಿತು ಅವನ ಚಿತ್ತ.

"ಓಹೊ ದಳಪತಿ ಚಿನ್ನವೇ?" "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ
ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇಂತು." "ಸರಿ; ನಾನ
ಎಷ್ಟೊ ಸಲ ಕೇಳ ಬಯಸಿಹೆನು; ನೀವಿಷ್ಟೊಂದು
ನನ್ನ ಹೋಲುವಿರಿ, ಇದು ಏನು?

"ನಿಮ್ಮ ತಾಯ್ ನಮ್ಮ ತಾಯವರ ಪರಿವಾರದಲಿ
ಅರಮನೆಯಲಿದ್ದರೇ ಎಂತು?"
ಅನುಚಿತದ ಹಾಸ್ಯ; ಅದ ಮಾಡಿದಾತನೊ ದೊರೆ;
ನುಡಿದ ದಳಪತಿ ಅಂತೆ ನಿಂತು:

"ತಾಯಲ್ಲ; ತಂದೆ ಇದ್ದರು." ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಕ್ಕೆ
ದೊರೆಗೆ ಸಂದಿತ್ತು ಮುಸ್ಸಾಗ.
ನಗೆ ಸತ್ತು ಮಾತು ತೋರದೆ ಬೇರೆ ಮಂದಿಯನ
ನುಡಿಸೆ ನಡೆದನು ಅವನು ಬೇಗ.

ರಾಯಪಾಲು

ಮಹಾರಾಜ ಮಾನ್‌ಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ
　　ರಾಹೋಲ್ ಚೌಧುರಿ ಹರನಾಥ
ನಾಡ ಸ್ಥಿತಿಯನು ತಿಳಿಸಲು ಬಂದನು,
　　ಚದುರು ನಡೆಗೆ ಹೆಸರಾದಾತ.

ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಆತನ ಸೇವಕ,
　　ರೈತರು ತೆರುತಿಹ ಕರಗಳಲಿ
ಬಹಳವ ತಾವೇ ತಿಂಬರು; ಉಳಿದಿಹ
　　ಕೊಂಚವ ದೊರೆ ಕೊಂಡನೆ ಕೊಳಲಿ.

ಚೌಧುರಿ ರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಗೈದಿದ,
　　ಕಾಣಿಕೆ ತಟ್ಟೆಯ ಮುಂಚಾಚಿ;
ಕೊನೆಯಲಿ ಹೊನ್ನಿದೆ; ಪಕ್ಕಕೆ ಬೆಳ್ಳಿ;
　　ಕುರುಡು ಕಾಸು ಒಂದಿದೆ ಈಚೆ.

ಅರಸು ಹೊನ್ನೆಡೆಗೆ ಕೈಯನು ನೀಡಿದ;
　　ಚೌಧುರಿ ತಪ್ಪಿಸಿ "ಪ್ರಭುವೆ ಅದು
ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಪಾಲು" ಎಂದನು. ದೊರೆ
　　ಬೆಳ್ಳಿಯ ತೋರಿಸಿ ನುಡಿದ: "ಇದು?"

“ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸೇವಕನದು” “ನಮಗೆ?”
“ಪ್ರಭುವಿಗೆಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ ಕಾಸು :
ಇದುವರೆಗೂ ನಾವಿತ್ತಿಹ ಕರದಲಿ
ಭಂಡಾರಕೆ ಸಂದುದು ಈಸು.”

ಚೌಧುರಿಯರ್ಥವ ತಿಳಿದನು ಮಾನ;
ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸೇವಕರನು ಕಿತ್ತು
ಇತರರ ನೇಮಿಸಿದನು. ಆ ಇತರರು
ತಿನ್ನರೆನಲೆ ರಾಜನ ಸೊತ್ತು?

ಲೋಕ್‌ಮನ್

ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮದ ಆದ್ಯರೊಳುಂಟು
ಲೋಕ್‌ಮನ್ ಹೆಸರಿನ ಹಿರಿಯ ಮಹಂತ;
ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಯಲಿ ಈ ಕಾಲಕು
ನಡೆದಿದೆ ಈತನೆ ಹಾಕಿದ ಪಂಥ.

ಯಾರೋ ಇವನನು ಕೇಳಿದರೊಮ್ಮೆ:
"ಗುರುಗಳೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲು
ನಿಶ್ಶಂಕೆಯ ನಿಶ್ಚಯವನು ನುಡಿಯುವ
ದೃಢವನು ಯಾರೆಡೆ ಕಲಿತಿರಿ ಮೊದಲು?"

"ಕುರುಡರಿಂದ ಕಲಿತೆನು," ಎಂದನು ಗುರು;
"ಎದುರೊಳೇನಿಹುದು ಹಳ್ಳವೊ ಮೇಡೊ,
ದಾರಿಯೊ, ಬೇಲಿಯೊ, ತಿಳಿಯದೆ ನಡೆಯರು
ಕುರುಡರು. ನನ್ನದದೇ ಕ್ರಮ, ನೋಡು."

ಎಡ—ಬಲ

"ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್ ಪಕ್ಷ ಸೋತು ಹೋಯಿತು; ಈಗ
ಲೇಬರೇ ರಾಜ್ಯವನು ವಹಿಸಿ
ನಡಸತೊಡಗಿದೆ; ಶುಭವ ನೋಡಿತಲ ಇಂಡಿಯಾ
ಇಷ್ಟುದಿನ ಕಷ್ಟವನು ಸಹಿಸಿ,"

ಎಂದ ರಘುಪತಿ. ರಮಾನಾಥ ಹೇಳಿದ ನಗುತ:
"ಇಂಡಿಯಾ ಗೋವನೀವರಿಗೆ
ಬಲದ ಕೈ ಕರೆಯುತಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಎಡ ಕೈಯೊ?
ಒಳಿತು, ಜೈ, ಎಡದ ಕೈ ಕರೆಗೆ."

ನರಿ ಮಂಗ

ಒಂಟೆಗಳುದ್ವಾಹೋತ್ಸವ ನಡೆದಿರೆ
    ಗಾಯನ ಮಾಡುತ ಸಭೆಯಲಿ ಕತ್ತೆ
ಒಂಟೆಯು ಚೆಲುವನು ಹೊಗಳಿತು. ಒಂಟೆ
    "ಎಂಥ ಗಾನ ಇದು" ಎಂದವು, ಮತ್ತೆ.

ಮದುವೆಗೆ ಸೇರಿದ ನರಿ ಮಂಗಗಳು
    ತಮ್ಮತಮ್ಮಲೇ ಮುಸಿ ಮುಸಿ ನಕ್ಕು
ಎಂತೋ ಇದ್ದವು. ಅರಿಯದ ಹಂದಿ
    ಕೇಳಿತು: "ಅಣ್ಣಾ, ಏನಿದು ಠಕ್ಕು?"

"ಮಂಗಗಳಿರುವೆಡೆ ಒಂಟೆಯ ಚೆಲುವನು
    ಹೊಗಳುವ ಪರಿಯಿದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡು"
ಎಂದಿತು ನರಿ. ಮರುನುಡಿಯಿತು ಮಂಗ;
    "ಇಂಪಿನೊಳಿಂಪು ನರಿಗಳ ಹಾಡು."

ಹೂಗಳ ವಾದ

‘‘ ನಾನೊಂದೇ ಹೂ ಈ ವನಕೆಲ್ಲ ’’
ಮುತ್ತುಗ ಮುಖವನು ಎತ್ತಿತು ಮೊರೆಯಿತು ;
‘‘ ಕೆಂಪು ಹೊರತು ಬಣ್ಣಗಳೇ ಇಲ್ಲ ’’
ಎಂದುಳಿದೆಲ್ಲಾ ಬಣ್ಣವ ಜರೆಯಿತು.

ಬದಿಯುಲಿದ್ದ ವನಮಲ್ಲಿಗೆ ಅದುರಿತು ;
ಕೆಂಡವೆ ಆಯಿತು ಸಂಪಿಗೆ ಕನಲಿ ;
ಪಾರಿಜಾತ ವೃಂತವನುಳಿದುದುರಿತು ;
ಸುರಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿತು ಗುಂಪಿನಲಿ.

ಪಾದರಿ ಸುರಹೊನ್ನೆಯ ಕುರಿತು : ‘‘ ಅಹಾ
ಕೇಳಿದೆಯಾ ’’ ಎಂದಿತು. ಸುರಹೊನ್ನೆ
ಹೇಳಿತು : ‘‘ ಈ ತರಳನ ಮಾತು ಮಹಾ
ವಾಕ್ಯವೆ ? ಹುಟ್ಟಿತು ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ.’’

ನಾಗಲಿಂಗವೆಂದಿತು : ‘‘ ಅಷ್ಟೇ ಸರಿ ;
ಇಂತಹ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಮಾತಾಡಿ
ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ?’’ ಹೇಳಿತು ಕೇಸರಿ :
‘‘ ಇದು ಹೂವೆ ? ನನಗೆ ಹೂತನ ಬೇಡಿ.’’

ನಂದಿ ಮುತ್ತುಗಕೆ ಎಂದಿತು ; “ ಅಣ್ಣ,
        ನೀ ಹೂ ನಿಜ ; ಆದರು ನೀ ಒಂದೇ
ಹೂ ಎನಲಾಗದು. ಮುಚ್ಚಿಹ ಕಣ್ಣ
        ತೆರೆ ; ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ;

“ ನೀ ಹೂ ಎಂತೋ ಅಂತೇ ಹೂವೀ
        ಪಾದರಿ ಕುರವಕ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಿಗೆ.
ಅಲ್ಲಗಳೆವುದೇ ನಮ್ಮನು ನಾವೇ ?
        ಕೊನೆಯೋ ಮೊದಲೇ ಬಣ್ಣಕೆ ಕಂಪಿಗೆ ?

“ ವನವನ ಹೂತಿದೆ ; ಹೂವದ ಗಿಡವೇ
        ಕಾಣದು ವನದಲಿ, ನೋಡು ; ವಸಂತ
ಗಿಡಮರ ಬಳ್ಳಿಯಲೊಂದನು ಬಿಡದೆ
        ಸೋಕಿರುವನು ; ಪುಷ್ಪಕುಲ ಅನಂತ.”

ಲಂಟಾನಾ ಹೂ ಗೊಂಚಲು ನುಡಿಯಿತು :
        “ ಮುತ್ತುಗದಣ್ಣನ ನುಡಿಯನು ನೀನು
ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆಯೆ ದೂರಲು ನಡೆಯಿತೆ ?
        ನೀ ಹೂ ಅಲ್ಲೆನಲಿಲ್ಲವನೇನೂ.

“ ‘ ಹೂವಿನ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದರಾಯಿತೆ ?
        ನರುಗಂಪಿರುವುದೆ ಹೂವಿನ ಲಕ್ಷಣ ’
ಎಂದು ನಿಮ್ಮವರು ಮಾಡಿದ ಕಾಯಿದೆ
        ತಪ್ಪೆಂಬನು ; ಇದೆ ಅವನ ವಿವಕ್ಷಣ.

"ಕಂಪು ಎಂದರೂ ನಮ್ಮಂತವರು
ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆವೊ ಏನೋ! ನೀವು
ಕಂಪಿನ ಜೊತೆಯುಲಿ ಸೇರಿಸುವ ನರು
ತೀರಾ ಹೊಲಸು ಎಂಬೆವು ನಾವು.

"ನೀವೆಲ್ಲರು ನರುನರು ಎನ್ನುವ ಆ
ಪೊಗರಿನ ಕಂಪಿಗೆ ಯಾವುದು ಅಳತೆ?
ನೀವು ಸಮ ಎಂದರೆ ಅದೆ ಸಮಯು,
ನೀವು ಒಳಿತು ಎಂದರೆ ಅದೆ ಒಳಿತೆ?

"'ವನ ವನ ಹೂತಿದೆ!' ಮಾತಿನ ಸೊಗಸೆ!
ಹೂ ಎಂದಿರ ನಮ್ಮನು ಈ ಮುಂದು?
ನಿಮ್ಮೊಲವಿನ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬೊಗಸೆ
ತರ್ಪಿಸುತಿದೆ ಸೋದರರನು ಕೊಂದು.

"ನೀವು ಮಾಡಿದುದೆ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ;
ನೀವು ಬರೆದು ಗೆರೆ ಎಳೆದಿಹ ಜಾತಕ
ಇಹರನೆ ಇಲ್ಲ ಎನುತಿದೆ. ಈ ವಿಷ
ಸಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲಲಿ ಇನ್ನೀ ಪಾತಕ.

"ನಿಮ್ಮಾ ಕಂಪೇ ನರು ಎನಲೇಕೆ?
ಕಂಪನಿತೇನೂ ಇಲ್ಲದ ತುಂಬೆ
ಶಿವನ ಸೇರದೆ? ನಿದರ್ಶನ ಬೇಕೇ
ಬೇರೆ? ಗಮಗಮಿಸಿತೇ ದಾಳಿಂಬೆ?

“ನೀವಾವುದ ನರುಗಂಪೆಂಬಿರೊ ಆ
ಕಂಪಿರುವುದೆ ಹೊಂಗೆಯ ಹೂವಿನಲಿ?
ಆದರು ಅದರಾ ಎಡೆಗೈತರುವ
ತುಂಬಿ ನಿಮ್ಮ ಸೇರದು ಏನೆನಲಿ?

“ನರುಗಂಪಿನ ಹೂ ನಾವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಎಂದೇ ಬೀಗಿರುವಿರಿ ಬಹುಕಾಲ.
ಮುಗಿಯಿತು ನಿಮ್ಮಾ ಹಮ್ಮಿನ ಕೋಷ್ಠ;
ಮುಗಿದಿರುವುದು ಈ ಮಹೇಂದ್ರಜಾಲ.

“‘ಫಲವಾಗುವ ಹೂ ಹೂವೇ ಅಲ್ಲ’
ಇಂತಿದೆ ನೋಡಲು ನಿಮ್ಮಾ ಎಣಿಕೆ.
ಬೆಡಗಲಿ ಮೆರೆಯೆನೆ ಮೆರೆಯಲು ಬಲ್ಲ
ಹೆಣ್ಣು, ಹೆರುವಳೇ ಮಗುವನು ಗಣಿಕೆ?

“ಕಾಣದೆ ನಿಮಗಾ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆ?
ಪೈರೊಣಗುತಲಿದೆ; ಗೊಬ್ಬರವಿಲ್ಲ;
ಗಮಗಮ ಎಂಬಲಿ ನಿಮಗಿಹ ಶ್ರದ್ಧೆ
ಅದನುಳಿಸುವ ಕೆಲಸಕೆ ಬರದಲ್ಲ!

“ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕೋಡಿನ ತಲೆಯಲಿ ನಿಂತು
‘ಲೋಕದ ದುಃಖಗಳನು ಮರೆತೇವೆ’
ಎಂದು ಹೊರಟಿರುವ ನಿಮ್ಮನು ಎಂತು
ಹೂಗಳೆನ್ನುವುದು? ಸ್ವಾರ್ಥವೆ ಹೂವೆ?

"ಸ್ಥಿರನು ಸಲಹಲು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ
ಮುಗಿಯುವ ಹೊಂಗೆಯ ನಾ ಹೂವೆಂಬೆ;
ಯಾರು ಜಗದ ಉಪಯೋಗಕೆ ಬಾಗಿ
ಬಾಳರು, ಅವರನು ಹೂವೆನೆ ನಂಬೆ."

"ಇವರನು ಹೂ ಅಲ್ಲೆಂದೆವೆ ನಾವು?"
ಎಂದಿತು ಪಾದರಿ. ಹೇಳಿತು ಸುರಯಿ:
"ಕಾರಣವಿದ್ದೇ ನೋವುದೆ ಬೇವು?
ತಾನೇ ಕಹಿವುದು, ಊಹಿಸಿ, ಕೊರಗಿ."

"ಮುತ್ತಗ ಆಡಿದ ಮಾತೊಂದತ್ತ;
ಲಂಟಾನಾ ನುಡಿದುದು ಇತ್ತಿತ್ತ."
"ಆ ದೊರೆ ಪಿತ್ತಕೆ ಈ ಅರೆ ಚಿತ್ತ
ಬೆರೆತಿಂತಾಗಿದೆ ಮುಂದಕೆ ಎತ್ತ?"

"ತನ್ನೆದೆಯಲಿ ತಾ ಕಂಪನು ತಂದಿತೆ
ಯಾವುದೆ ಹೂ?" "'ನಾಗೊಬ್ಬರ ಅಹೆನು
ಕಂಪಿನ ಹೂ ಆಗೆನು,' ಎಂದೆಂದಿತೆ
ಏನು ಹೊಂಗೆ? ಅರಿವೆವೆ ಈ ಹವಣು?"

"ಕೇಳಿತೆ ಪಿತ್ತ?" "ಅದು ಅವರತ್ತ."
"ನರು ನರು ಎಂಬರು ಉಸುರುವ ನಾತ...."
"ಸಹಿಸಲಾರೆ ನಾನಿವರೀಮತ್ತ...."
"ಏನು ಅಹಂ!" "ಇಹುದಿದಕೆ ಪಪಾತ."

ಎಂದಿತು ಅಲ್ಲೊಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದನಿ;
ತುಮುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಈ ವಾದ.
ಹೇಳಲೇನಿದರ ಸ ರಿ ಗ ಮ ಪ ದ ನಿ.
ಯಾವುದಕೂ ಹೇಸದು ದಾಯಾದ.

ತಾನುದರದಿ ತಾಳಿದ ಹೂವೀತೆರ
ವಾದಿಸೆ, ಕೇಳಿದ ನಗರೋದ್ಯಾನ
ಹೇಳಿತು: "ಮಕ್ಕಳೆ, ಏತಕೆ ಭೀಕರ
ವಾದವಿವಾದ? ಬಿಡಿರಿ ಅಭಿಮಾನ.

"ಹೂವಾಗಿರುವಿರಿ: ಅದುವೇ ಪುಣ್ಯ;
ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನೂ ಮಾಡಿದ ದೈವ
ನಡೆಸಿದಂತೆ ನಡೆಯುವುದೇ ನಾಣ್ಯ.
ಒಬ್ಬನೆ ಗೆಯ್ದನು ಎಲ್ಲಾ ಹೂವ.

"ಎಲ್ಲಾ ಎನಲೇ? ಇದು ಅದು ಬೇರೆಯೆ?
ಅರಿತಿರೊ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಹೂ;
ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಲೂ ಲೋಕಕೆ ಸಾರಿದೆ
ಒಂದೇ ಸ್ವರ್ಗದ ಒಂದೇ ಬೇಹು.

"ವಸಂತ ಬಂದನು, ನನ್ನೆಡೆ ನಿಂದನು;
'ನೀನೂ ನಂದನವಾಗು' ಎಂದು
ಕಿವಿಯೊಳೂದಿದನು; ಹರುಷಕೆ ಸಂದೆನು;
ನೀವು ಎಲ್ಲರೂ ಆದಿರಿ ಅಂದು.

“ ಅವನಾ ಆನಂದದ ಹೊರರೂಪ,
ನಿಮಗೆ ಏಕೆ ನಾವೆಂಬಭಿಮಾನ?
ಹತ್ತು ತೆರದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕಲಾಪ
ಅವನದೆಂದರಿಯೆ ಅದುವೇ ಜ್ಞಾನ.

“ ಬಾಳಿರಿ ಎಲ್ಲರು ; ಅರಿತವೊಲೆಲ್ಲರು
ಬೆಳೆಯಿರಿ, ಅರಳಿರಿ ; ಕಂಪನೆ ಬೀರಿ ;
ಗೊಬ್ಬರವಾದರು ಸರಿಯೇ. ಕೃಷ್ಣಲ್ಲರು,
ಎರಡೂ ಆಗದವರು ದಿನ ತೀರಿ.”

ತಾಯಿ ಪದಾರ್ಥವೆ, ತಾಯ್ನುಡಿ ನನ್ನಿಯೆ,
ತಮ್ಮನು ತಾವರಿಯದ ತನುಜರಿಗೆ?
ಕಾದುವ ಮಕ್ಕಳ ಬೇಡವೊ ಎನ್ನುವ
ತಾಯಿ ತಾಯೆ? ಮೂಲೆಯ ಕಸಪರಿಗೆ.

ಬೇಡವೆಂದರೂ ಹೂಗಳ ಗುಂಪು
ಕೇಳದೆ ತಮ್ಮೊಂದದಿ ತಾವರಳಿ
ಕಾದುತ ಇದ್ದವು. ಗಾಳಿಗೆ ಕಂಪು
ಸಂದೊಡನೆ ನೆಲವ ಕಂಡವು ಉರುಳಿ.

ಗೊಬ್ಬರವಾದೆಯು, ಆಗದೆ ಹೋದೆಯು,
ಎಂಬುದ ಕೇಳದೆ ಹರಿಯಿತು ಗಾಳಿ ;
ಸೇನಾನಿಯನೇ ಕೇಳದು ; ಪ್ಯಾದೆಯು
ಬೆಸಗೊಳ್ಳದೆ ನಡೆಯದೆ ವೈಹಾಳಿ?

ಗಂಟು ಜಗಳ

ರಾಮಣ್ಣ ಒಂದು ಎಮ್ಮೆಯ ತಂದ; ಭೀಮಣ್ಣ
ಅದ ನೋಡಿದವನು, "ನಿನ್ನೆಮ್ಮೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು
ಒಳ್ಳೆಯದೆ; ಆದರೂ ಹಸುವ ಕಟ್ಟುವುದೆ ಸರಿ;
ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರು ಎಮ್ಮೆಯೇ ರೊಷ್ಟು;"

ಎಂದು ಬುದ್ಧಿಯ ನುಡಿದ. ನುಡಿದುದರ ಮರುದಿವಸ
ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ಎರವಲೆಮ್ಮೆಯನು
ತಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ. ಇದಕೆ ರಾಮಣ್ಣ
ಹೇಳಿದ: "ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಮ್ಮಿಯನು

"ಭೀಮಣ್ಣನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನೇ! ಎಮ್ಮೆಯೇ
ತಪ್ಪೆಂದನಲ್ಲ; ಈಗೇನಾಯ್ತು ಟೀಕೆ?"
ಗೆಳೆಯ ಶಾಮಣ್ಣ ಮರು ನುಡಿದ: "ಅವನೆಮ್ಮೆಯನು
ನೋಡದೆಯೆ ಅದ ನೀನು ದೂರುತಿಹೆಯೇಕೆ?"

ರಾಮಣ್ಣನೆಂದ: "ಗೆಳೆಯನ ಎರವಲೆಮ್ಮೆಯನು
ನಾ ದೂರಲಿಲ್ಲ. ಎಮ್ಮೆಯೆ ಕೂಡದೆಂದು
ಈ ದಿವಸ ಹೇಳಿ ಮರು ದಿವಸವೇ ಭೂಪತಿ
ಎಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಿದ. ನುಡಿದುದೊಂದು; ನಡೆ ಒಂದು."

'ನೀನು ಒಬ್ಬನೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯಬೇಕೆನ್ನುವೆಯ ?
ಪರತೃಪ್ತಿಯನು ಕಲಿಯಬೇಕು, ರಾಮಣ್ಣ ;
ಗಂಟು ಜಗಳದ ಬಂಟನಾಗದಿರು, ಒಳಿತಲ್ಲ ;''
ಎಂದು ನೀತಿಯ ಕಲಿಸಿ ಗೆಲಿದ ಶಾಮಣ್ಣ.

ಮೂರು ಕರು

ಮೂರು ಕರು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಮಾಳದಲಿ ಮೇಯುತ್ತ,
ದೂರದಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಹುಲ್ಲಿಹುದೆಂದು ತೋರಿ,
ಅತ್ತ ಸಾರಿದವು. ದಾರಿಯಲಿ ಕಾಲುವೆ ಒಂದು :
ಕರುಗಳಲಿ ಒಂದು ದಾಟಿತು ಅದನು, ಹಾರಿ.

ಬೇಸಾಯಗಾರ ಗೌಡನ ಮನೆಯ ಕರು ಅದು.
ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯ ಕರು ಇನ್ನೊಂದು, ತಾನು
ಕಾಲುವೆಯ ದಾಟಬಲ್ಲೆನೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆಗೆದು,
ಮತ್ತೆ ಹಾರಿತು : ಸಾಲದಾಯ್ತೊಂದು ಗೇಣು.

ಮೂರನೆಯ ಕರು ಗೌಳಿಗರದು. ಇತ್ತಲೆ ನಿಂತು
''ನಾನತ್ತ ಬರಲಾರೆ ಕಾಲುವೆಯ ದಾಟಿ''
ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ದಾಟಲಿಲ್ಲ ಸರಿ ; ಕಾಲು
ದಾಟದೆಯೆ ಬರಿ ಭಯಕೆ ನಡುಗಿತಾಪಾಟಿ.

ಮೊದಲ ಕರು ಜೊತೆಯವರ ಕುರಿತು "ಏನಯ್ಯ,
ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿದಿರ ಕೆಚ್ಚಲಲಿ ಹಾಲಿಲ್ಲೆ ?
ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆ ದಾಟುವುದಕಿಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೆ"
ಎಂದು ಹಳಿದಿತು, ಉಳಲು ಬೆಳೆಯುತಿಹಪಿಳ್ಳೆ.

ಜೋಯಿಸರ ಕರು "ನಮ್ಮ ತಾಯ ಕೆಚ್ಚಲಲಿ
ಒಂದು ಮೊಲೆಯಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಲಿಹುದು" ಎಂದಿತು
"ಓ! ನಮ್ಮ ತಾಯ ಕೆಚ್ಚಲಲೆರಡು ಮೊಲೆಯಲಿ"
ಎನೆ ಗೌಡಕರು, ಜೋಯಿಸರದು ಮನನೊಂದಿತು.

ಕಾಲುವೆಯ ಇತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಗೌಳಿಗರ ಕರು
ಈ ಎರಡು ನುಡಿದ ನುಡಿ ಕೇಳಿ "ಅಣ್ಣದಿರೆ,
ಕೆಚ್ಚಲೆಂದರೆ ಏನು? ನಮ್ಮ ತಾಯ್ಗಿಲ್ಲೇನೊ"
ಎಂದು ಉಸುರಿತು. ಎಲಾ ಗೌಳಿಗನ ಚದುರೆ.

ವೀಣೆಯ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ

ಬಾದ್ನ ಒಮ್ಮೆ ವೈಣಿಕನನು
ಕರಸಿ ಎದುರು ಕೂರಿಸುತ,
ನುಡಿಸಿ ಎಂದು ಬೆಸಸಿದರು,
ಅರಸುಹುಬ್ಬ ಹಾರಿಸುತ.

ಸುತ್ತ ಬಂದು ಸೇರಿದರು
ನಾಲ್ಕೊ ಆರೊ ಹೆಂಡರವರು ;
ಮದುವೆ ಆಗದವರೊ, ಆದ
ಹೆಣ್ಣೊ ! ಯಾರು ಕಂಡರಿವರು ?

ಸರಸ ; ಹರುಷ ; ಸುಖಾಲಾಪ ;
ಸುಣ್ಣ ; ಸುರಮ ; ಅಡಕೆ ಎಲೆ
ದೊರೆಯ ಮನವ ಸೆಳೆವ ಆಟ ;
ಸುಳಿವ ಕೈಯ ಕುಲುಕು ಬಳೆ.

ಜೊತೆಗೆ ಇವರು ಹೆತ್ತ, ಹೆರದ
ಹಸುಳೆ, ತರಳ, ಬಾಲಕರು ;
ಕೂಗಿ ಹಾರಿ ಚೀರಲವು,
ತಡೆವ ಮೂಳ ಶ್ಯಾಲಕರು.

ದೊರೆಗೆ ಹತ್ತು ಮನಸು : ಒಂದು,
ಅರ್ಧ, ಇನಿಸು, ಇತ್ತ ಕಡೆ.
ಚೆಲುವೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತಿಹುದು ;
ಕೂಸು ಬಹುದು ಮುತ್ತು ಕೊಳೆ.

ಇಂತ ಸಂತೆಯೊಳಗೆ ಗಾನ
ವೈಣಿಕನಂಗುಳಿಯು ಸಾರಿ
ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಹುದೆ ?
ಮಂಕು ಕುಳಿತ ವೀಣೆಗಾರ.

" ಯಾಕೆ ? ನುಡಿಸಿ," ಎಂದು ದೊರೆ
ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸನ್ನೆಗೈದು
ಮತ್ತೆ ಬೆಸಸೆ, ಈತ ಮಿಡಿದ.
ಸ್ವರ ಹೊರಟವು ನಾಲ್ಕು ಐದು ;

ಮುಂದೆ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾದ್ಷ
ನುಡಿದರೊತ್ತಿ ; " ಏನಿರ್ಬೈಯು !
ಎದುರಿಗಿಹುದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯೋ
ವೀಣೆಯೋ ? ನಡಸಿ ಕೈಯು."

ವೈಣಿಕನಿಗು ಕೆಟ್ಟಿತು ಮನ.
" ಎದುರಿಗಿಹುದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯೇ
ಅಹುದು, ಖಾವಿನ್‌ದ್ ; ಇದನು ಸಿಗಿದು
ಕಳುಹಬೇಕು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ."

ಲೆಕ್ಕ—ಲೇಖನ

ಎಂದ ಲೇಖಕ: "ಲೆಕ್ಕ ಸುಲಭ, ಲೇಖನ ಕಷ್ಟ;
ಎರಡೆರಡು ನಾಲ್ಕೆನಲು ಆಯ್ತು ಗಣಿತ;
ನೀ ಬರುತ್ತಾನೆ, ನಾ ಹೋದ, ಎನೆ ಮುಗಿಯಿತು
ನಾ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಎಂಬ ಕುಣಿತ."

ದೊಡ್ಡವರ ಗಣಿತ

ಯಜಮಾನ ಹೇಳಿದ ಗುಮಾಸ್ತನಿಗೆ: "ಎರಡೆರಡು
ನಾಲ್ಕೆಂದು ನನಗೆ ನೀ ಕಲಿಸುವೆಯ, ಧೃಷ್ಟ?
ಎರಡೆರಡು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳುವನು ನೀನಲ್ಲ;
ನಾನು; ಐದೆಂದು ಬರಿ; ಅದು ನನ್ನ ಇಷ್ಟ."

ಮೀರಾ

ಬೃಂದಾವನದಲಿ ನಂದಕಿಶೋರನ
ಆಟದ ತಾಣಗಳನು ಕಣ್ಣಾರ
ನೋಡಿ ತಣಿವ ಹಿರಿಯಾಸೆಯ ಭರದಲಿ
ಸಾರಿ ಬಂದಿಹಳು ಮೀರಾ.
ಮಂದರ ಗೋವರ್ಧನ ಉದ್ಧಾರಾ
ನಂದ ಯಶೋದಾ ಪ್ರಿಯ ಸುಕುಮಾರಾ
ಸುಂದರ ವೇಷಾ ಜಗದಾಧಾರಾ
ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಮೊರೆದು
ಐತಂದಿರುವಳು ಹರಿ ಹರಿದಾರಿಯ
ದೂರವನು ಅಬಲೆ ಜರಿದು.

ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಾರ್ಯವ ಆ ದಿನ
ನಡಸುತ ನಿಂದಿರುವನು ಗೋಸ್ವಾಮಿ
ಜೀವಾನಂದ ಮಹಾಶಯ; ನಿಷ್ಠುರ
ವಿರಕ್ತ, ಬಹು ನಿಷ್ಕಾಮಿ;
ಕಾಮಿನಿ ಆಶೀವಿಷ, ಹಾಲಾಹಲ;
ಎದುರಲಿ ಹೆಣ್ಣಿರೆ ಬಿಡದು ಕುತೂಹಲ;
ಸಲ್ಲದು ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಥಲದಲಿ ಕಾವಳ;
ಎಂದುದೆ ಒಂದು ಕಠೋರ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಗೆಯ್ದಿಹನು: ಈಯೆಡೆ ಅಡಿಯಿಡೆ
ಇಲ್ಲ ಹೆಣ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರ.

ಕ್ಷೇತ್ರದ್ವಾರಕೆ ವೇಗದಿ ಸಾರಿದ
ಭಕ್ತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯು ಬಾಗಿಲ ಕಾವ
ಒಡೆಯನಾಣತಿಯ ತಿಳಿಸಿದ; ಆಕ್ಷಣ
ಕುದಿಯಿತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವ.
ಶ್ಯಾಮ ಸುಂದರಾ ಪ್ರಿಯವ್ರಜ ಬಾಲ
ಗೋಪ ವಧೂ ಜನ ಪ್ರೇಮ ವಿಲೋಲಾ
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ವಿಸ್ತೃತ ಸುರಾಸಲೀಲಾ
ವೃಂದಾವನವಿನ್ನು
ಗಂಡು ಜೀವಗಳ ಮಾತ್ರವೆ ಹೊರೆವುದೆ?
ಹಾಳಾಗಲೆ ಹೆಣ್ಣು?

ಅನ್ನವನೊಲ್ಲದೆ ನೀರಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ
ಕೃಷ್ಣಾ ನಿನ್ನಯ ಸೇವೆಗೆ ತಂದ
ಪ್ರೇಮ ವ್ಯರ್ಥವೇ, ದೋಷವೆ ಹೆಣ್ಣಿನ
ಒಡಲಲಿ ಬಂದುದರಿಂದ?
ಯಾರು ಕಂಡರಿದ ನಿನ್ನ ಚರಿತೆಯಲಿ?
ದೋಷ ನಿಜಕೆ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಮತಿಯಲಿ.
ಇಲ್ಲಿ ಅಂದು, ಹರಿ, ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲಿ
ಚೆಲುವಿನ ಈ ವನಗಳಲಿ
ಗಂಡಿಗು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೆಣ್ಗಳು ನಡೆಯರೆ
ಹಗಲಲಿ ಅಂತೆ ಇರುಳಲಿ?

ಹಸುಳೆಯ ದಿನ ಎದೆಹಾಲನು ಕುಡಿಸಿ,
ಬೆಳೆದ ದಿವಸ ಬಿದ್ದರೆ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ,
ಉಡುಗೆಯುಡಿಸಿ ಚೆಂತೊಡುಗೆಯ ತೊಡಿಸಿ,
ಇರುವೆಯ ಗೂಡೆನೆ ಮುತ್ತಿ,
ಹರೆಯದಿ ಜೊತೆಯಲಿ ಸರಸವನಾಡಿ
ಬೇಸರ ಬರದಂದಕೆ ಸರಿಜೋಡಿ
ಓಡಿ ಬೇಡಿ ಕಾಡಿ ಹಾಡಿ
ಹೆಣ್ಣೆಂಬರ ಕುಲ ಆಗ
ರಚಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಯ ಗೋಪುರ ಇಂದು
ಹುತ್ತಾಯ್ತು: ಗಂಡೆ ನಾಗ.

ಕುದಿಯಿತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವ; ಕುದಿಯಿತು
ಅವಳ ಅಡಿಯ ಅಡಿಯಲಿ ಭೂಮಿ;
ಇಂಥ ಭಕ್ತಿಯನು ಬೇಡವೆನ್ನುವನೆ?
ಎಲಾ ಎಲಾ ಗೋಸ್ವಾಮಿ!
ತಿಂಗಳಿರುಳುಗಳ ಅಂದಿನ ಗಾನ
ತಣಿಸಿದ ತೃಣ ಜಲ ತರು ಪಾಷಾಣ
ಭಕ್ತೆಯ ಬರವಿಗೆ ತಳೆದಭಿಮಾನ
ಕುಗ್ಗಿತು ಅವಳಭಿಭವಕೆ.
ಇಂದೆ ಕುಗ್ಗಿತು? ಕುಗ್ಗಿತು ಎಂದೊ
ಪ್ರಕೃತಿಯ ಲವಲವಿಕೆ.

ಗಾಳಿಯ ಹರಿವಿನಲೇನೋ ಬೇಸರ;
ಬೆಳಕಲಿ ಬೆರೆತಿದೆ ಏನೋ ಮಂಕು;
ತಳಿರೂ ಹೂವೂ ಕಾಣವು ವನದಲಿ;
ತಟ್ಟಿದೆ ಯಾವುದೊ ಸೊಂಕು.
ಹೆಂಗಳು ಸೇರದ ಮುಕ್ತಿಯ ನೆಲದಲಿ
ಬಹುಶಃ ಸೇರದು ನಮ್ಮಯ ಚಿಲಿಪಿಲಿ
ಎಂದು ಹಕ್ಕಿ ನೈರಾಶ್ಯದ ತಳದಲಿ
ಸ್ವರ ಮರೆಸಿದ ರೀತಿ
ಸುಮ್ಮನಿಹವು ಗಿಳಿ ಗೊರವಕ ನವಿಲು;
ಮೌನ ಮುದ್ರಿಸಿತು ನೇತಿ.

ತಾನೂ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ? ಆಶ್ರಮದ
ಮುಖ್ಯದ್ವಾರದ ಆಚೆಗೆ ಯಮುನಾ
ಚೆಂದದಗತಿ ಮರೆತಂದದಿ ಹರಿವಳು
ಸೊಗಸದೆ ಏಕೋ ಗಮನ.
ಮಿಾಯ ಬರುವ ಹೆಣ್ಗಳ ಕಾಲಂದುಗೆ
ಮುಡಿಯಿಂದುದುರಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಗೆ
ಮರಳಿ ಬಾರವೇ? ಬಹವೇ? ಎಂದಿಗೆ
ಎನ್ನುತ ತನ್ನೊಳಗೇ
ಆಸೆಯೊಡನೆ ಸಂವಾದಿಸಿ ನಡೆದಳು
ನೊಂದು ಎಲ್ಲ ಗಳಿಗೆ.

ಅಂದೇ ನೊಂದಸು ನೊಂದವು ಮತ್ತೆ
  ಭಕ್ತೆ, ರಾಣಿ, ಮೀರಾ ಜೊತೆಗೆ.
ಯುಗಯುಗಾಂತರವೆ ಸೃಷ್ಟಿ ದುಃಖಿಸಿದೆ
  ಹೆಣ್ಣಿಗಾದ ಈ ಗತಿಗೆ.
    "ಏನು ಮಾಡುವಳೊ ಮೀರಾ ಈಗ!
    ಹೊರಟೇ ಹೋದಳೆ ಒಳ್ಳಿತು ಬೇಗ!
    ಸಾಕೇ ಅವಮಾನದ ಅನುಭೋಗ"
      ಎಂದಾ ನೆಲ ಜಲ ತೀರಾ
    ಕುದಿದಿವೆ ನೋವಲಿ; ಕುದಿದಳು ಅಂತೇ
      ಜೀವದಾಳದಲಿ ಮೀರಾ.

ಜೀವದಾಳದಲಿ ಕುದಿದು ಆಕ್ಷಣವೆ
  ಮನದಲಿ ನಿಶ್ಚಯಗೆಯ್ದಳು ಮೀರಾ.
ಹೆಣ್ಣ ವಾಣಿಯಲಿ, ಅಚ್ಚರಿ ಎನಲೇ,
  ಮೂಡಿತೊಂದು ಅಧಿಕಾರ.
    ಅಚ್ಚರಿಯೆನಲೇತಕೆ? ಇದೆ ವಾಣಿ
    ರಾಜ್ಯವನಾಳಿತು; ಈ ಫಣಿ ವೇಣಿ
    ರಾಣಾ ಕುಂಭನ ಬಿಂಕದ ರಾಣಿ.
      ತನ್ನನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ
    ದ್ವಾರಪಾಲಕಗೆ ಒರೆದಳು: "ನಿಮ್ಮ
      ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ:

"ಬೃಂದಾವನ ಕೃಷ್ಣನ ಅಂತಃಪುರ;
ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬನ ಹೊರತು
ಗಂಡಿರಬಾರದು. ಜೀವಾನಂದರು
ನಡೆಯಲಿ ಈ ಹದನರಿತು.
ಕೃಷ್ಣನ ರಾಣೀವಾಸವ ಹೊಕ್ಕು
ತಾಣ ತಮ್ಮದೆನ್ನುವುದಕು ಮಿಕ್ಕು
ನಾನೂ ಗಂಡು ಎನ್ನುವ ಸೊಕ್ಕು
ಯಾರಿಗು ಸಲ್ಲದು, ಜೋಕೆ!
ಇದ ಮರೆತವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ದಂಡನೆ
ತಪ್ಪದು: ಹೇಳಲಿ ಏಕೆ?

"ರಾಣೀವಾಸದ ಸೇವೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ
ಬರಿಯಹೆಣ್ಣೆ ಹಿಂಡೇ ಇರಬೇಕು.
ತಪ್ಪಿ ಯಾವುದೇ ಗಂಡು ಬಂದಿರಲು
ಅಟ್ಟು ಆಚೆಗದ ನೂಕು.
ಗೋಸ್ವಾಮಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವ ಮರಳಿ
ಪರಿಕಿಸಿ ತಾ ಹೆಣ್ಣೆನೆ ಒಳಗಿರಲಿ;
ಗಂಡೆನಿಸುತಲಿರೆ ಹೊರಗೈತರಲಿ;
ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣಾದ
ಅರಮನೆಯೂಳಿಗ ನಾನೊಳಹೊಗುವೆನು;
ಬೇಡ ತಡೆವ ಉನ್ಮಾದ."

ದರ್ಪದಿಂದ ಈ ನುಡಿಯನು ಮೀರಾ
ನುಡಿದು "ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಗಿರಿಧರ ಬಾಲ"
ಎಂದು ಭಜನೆಯಲಿ ನಿಂತಳು, ಭಜನೆಗೆ
ಜೀವವೆ ಹಾಕಿರೆ ತಾಲ.
ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತೆ ಆಡಿದ ಈ ಮಾತ
ಗೋಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ದೂತ.
ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿದು ಅತಿ ಭೀತಿಯೊಳಾತ
ಒಡನೆ ಬಾಗಿಲೆಡೆ ಬಂದ:
ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತ ಭಕ್ತೆಯರೆದುರಾದರು,
ಮೀರಾ ಜೀವಾನಂದ.

ಅರಿಯನೆ? ಗಾವಿಲನೇ ಗೋಸ್ವಾಮಿ?
ಸಾರಿ ಬಂದು ದೇವಿಯ ಕಂಡು
ತನಗೂ ಹಿರಿಯಳ ಗುರುತಿಸಿ ತಿಳಿದನು,
ಚೆದರಿರೆ ಹಮ್ಮಿನ ಹಿಂಡು.
"ತಪ್ಪಿತು, ಅವಮತಿಗೆಯ್ದೆನು" ಎಂದು,
ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಕಿಚ್ಚಲಿ ಬೆಂದು,
"ನನ್ನನು ಮನ್ನಿಸಿ ಒಳಗೈತಂದು
ನಿನ್ನೀ ಮನೆಯನು ಆಳು"
ಎನ್ನುತ ಮಣಿದನು; ತಡೆದಳು ಮೀರಾ;
ಹಿರಿಯವು ಎರಡೂ ಬಾಳು.

ಬೃಂದಾವನದಲಿ ಗಿರಿಧರ ಬಾಲನ
ಲೀಲೆಯ ತಾಣಗಳನು ಕಣ್ಣಾರ
ನೋಡಿ ಚೇತನವ ತುಂಬಿ ತಣಿಸುತ
ಮುಂದೆ ಸಾರಿದಳು ಮೀರಾ.
ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಧೃತವನಮಾಲಾ
ಮಾಯಾ ವಿಸ್ತೃತ ತ್ರಿಭುವನ ಜಾಲಾ
ನೀಲಮೇಘಸಮಸುಂದರಬಾಲಾ
ಎಂದು ಮೊರೆದು ಹಂಬಲಿಸಿ
ತನ್ನ ಮರೆತು ಮುಕ್ತಿಯ ಗತಿಯರಿತಳು
ಜೀವನ ಕೃಷ್ಣಗೆ ಸಲಿಸಿ.

ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್ ಕೊವಾಟಲಿ

೧

“ ನಿನ್ನ ಮತ?” “ಲೋಕ ಮತ.”
“ಲೋಕ ಮತ?” “ವಿಶೋಕ ಮತ”
“ಶೋಕ ಮತ! ಇದಾವ ಕತ?”

ತೆಂಕ ಅಮೇರಿಕದ ಒಂದು
ದೇಶ; ಕಾಲ ತುಂಬ ಹಿಂದು;
ಎಣಿಸಿ ಇಂದನಂದು ಎಂದು.

ದೈವ ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್ ಕೊವಾಟಲಿ,
ಅವನಿಗಿಷ್ಟ ಜೀವ ಬಲಿ,
ಎಂಬ ಹಳೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲಿ

ನಡೆಯುತಿರುವ ದೇವರಡಿಗ
ಪ್ರಶ್ನಕಾರ. ಪ್ರತಿಯ ನುಡಿವ,
ಕೊಲೆಯೆ ಹೊಲ್ಲ ಎಂಬ ತುಡುಗ.

“ಶೋಕ ಮತ! ಇದಾವ ಕತ?
ಎಲಾ ಕೇಳು ನಿನ್ನ ಹಿತ;
ಇರಲಿ ನಡೆಗೆ ನುಡಿಗೆ ಮಿತ.

"ಕ್ರೈಸ್ಟ್‌ಜಿಲ್ ಕೊವಾಟಲಿಯು ನಿನಗೆ
ದೇವರಲ್ಲ? ಅವನ ದನಿಗೆ
ಕಿವಿಕೊಡೆಯಾ ನೀನು ಕೊನೆಗೆ?

"ನುಡಿವುದಿಲ್ಲ? ನಿಲ್ಲು ಎದಿರು;
ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಮೌನ ಚದುರು;
ಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲ ನನ್ನ ಹದಿರು?"

"ನಿನ್ನ ಹದಿರು!" "ಹದಿರು; ಅಹುದೊ;
ಏಕೆ ಹದಿರು ಎನಲು ತಗದೊ?"
"ಏಕೆ ತಗದು? ಚೆಲ್ಲು ಮೊಗೆದು."

"ಚೆಲ್ಲು! ಎಲಾ ನನ್ನ ಚೆಲ್ಲು
ನಡೆವುದೆಮ್ಮ ಕಾಡೊಳೆಲ್ಲು;
ನಡೆವುದೆಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜೊಲ್ಲು?"

"ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯೆ ತಕ್ಕ
ಸೊಲ್ಲು ನಿನತು" "ಎಲಾ ಮುಕ್ಕ
ನಿಲಿಸು ಒಡನೆ ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕ.

"ಎಲ್ಲರಂತೆ ನಡೆ; ಬಾಳು;
ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನ ತಲೆ ಹೋಳು;
ಯಾವುದಿಷ್ಟ? ತಿಳಿ; ಹೇಳು"

“ಇಷ್ಟವಲ್ಲ; ಸತ್ಯ” “ಸತ್ಯ!
ಸತ್ಯವಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಹತ್ಯ;
ಇಂತ ಕೊಬ್ಬಿಗದು ಅಗತ್ಯ.

“ನಮ್ಮ ಕಾಡ ಮಂದಿ ಎಲ್ಲ,
ಒಬ್ಬ ಬಿಡದೆ, ನಾನು ಬಲ್ಲ
ಎಷ್ಟೊ ಕಾಲ, ಏನೆ ಇಲ್ಲ

“ನಾಲ್ಕು ನೂರು ವರುಷ, ನಮ್ಮ
ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿ, ತಮ್ಮ
ಬದುಕ ನಡಸಿ ಬಂದರಮ್ಮ.”

“ಬದುಕನಲ್ಲ; ಸಾವ ನಡಸಿ”
“ಸಾವು! ಸಾವೆ ಇಂತು ನುಡಿಸಿ
ಸಾರಿತಹುದು ನಿನ್ನ ಅಡಸಿ.

“ಜನ ಹಾಕಿದ ಗೆರೆಯ ಹಾರಿ
ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ಮಾತ ಕಾರಿ
ಅದೇ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಸಾರಿ

“ಕಾಡ ಜನದ ಮನವ ಕೆಡಿಸಿ
ಗುರು ನಾ ಎಂದು ಉಗ್ಗಡಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚ ಜನಕೆ ಕುಡಿಸಿ....”

“ಹುಚ್ಚ! ಅಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಮೆಚ್ಚು
ನನ್ನ ಹುಚ್ಚ ಮಿಕ್ಕ ಹುಚ್ಚು;
ಕೇಳು ತುಟಿಯನಿನಿಸು ಕಚ್ಚು.

“ದೈವದೆದುರು ಜೀವ ತೆಗೆವ
ಹದನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಬಗೆವ
ಮನುಜ ಪಾಪಿ; ಜಗಕೆ ಹಗೆವ.

“ದೈವ, ಬಾಳ್ವೆ ಉಸಿರ ದೈವ:
ಒಳಗೆ ಕುಳಿತು ಸದಾ ‘ಜೀವ
ಜೀವ’ ಎನ್ನುತಿಹುದು. ಯಾವ

“ಕೆಟ್ಟ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೊ ಅದನು
ಕೇಳಿದೊಬ್ಬ, ಬೆಸಸುವುದನು
ಬೇಡಿತೆಂದು ತಿರುಗಿಸಿದನು.

“ಬಾಳು, ಬಾಳು, ಎಂದ ಸೊಲ್ಲು,
ಬಾಳನೆನ್ನ ಎದುರು ಕೊಲ್ಲು,
ಎಂದಾಯಿತು; ಎಂಥ ಕುಲ್ಲು!”

“ಕುಲ್ಲು ಅದು! ನಿನ್ನ ಸೊಲ್ಲು
ಮೊಲ್ಲು! ಉದುರಿಸುವೆನು ಹಲ್ಲು;
ಇನ್ನು ನೀನು ಬಾಳೆ ಎಲ್ಲು.

“ದೈವ ಏನ ಬಯಸುತಿದೆ
ಅದನು ಕುಲ್ಲು ಎನ್ನುವೆದೆ
ಅದುವೇ ಪಾತಕದ ಮೆದೆ.

“ಹೋಗು, ನೀನು ನಾಶವಾಗು;
ಬಲಿತ ಮುಂಡೆ, ಬಂಡೆ ತಾಗು;
ದೈವದೆದುರು ಉಸಿರ ನೀಗು.”

೨

ಏನ ನುಡಿದ ದೇವರಡಿ
ಅದೇ ಶಾಸ್ತ್ರ; ಜನದ ಮುಡಿ—
ದೊರೆ ಎಂಬಲಿ ಇವರ ನುಡಿ—

ಅಡಿಯು ನುಡಿಗೆ ಅಕ್ಕೆ ಎಂದ.
ಕೊಲೆಯು ಬೇಹು ಸಾರಿ ಬಂದ;
ಧರ್ಮವೀರನೆದುರು ನಿಂದ.

ಜೊತೆಯ ಆಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು
ಇವನ ಕೊಂಡು ಒಯ್ದುತಂದು;
ಇಷ್ಟದ ಬಲಿ ದೈವಕೆಂದು.

ಎಲ್ಲ ಬಲಿಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಬಲಿ
ಬಂದು ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್ ಕೊವಾಟಲಿ
ಇದಿರು ನಿಂತ ಧರ್ಮಕಲಿ.

"ಓವೊ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ
ಸದಾ 'ಜೀವ' ಎನ್ನುತಲಿ
ಇರುವ ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್ ಕೊವಾಟಲಿ

"ನಿನಗೆ ಶರಣು. 'ಜೀವ ಜೀವ'
ಎಂದು ನನ್ನೊಳುಲಿವ ದೈವ,
ಬರಲಿ ಮುಂದಿಗದೇ ಭಾವ."

ಶುಭವ ಕೋರಿ ನುಡಿದ ನುಡಿ
ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೈವದಡಿ
ಸಿಡಿದ: "ಸಾಕು ಹರಟೆ; ಕಡಿ."

ಚಿಮ್ಮಿತು ಕಡುಗತ್ತಿ; ರಕ್ತ
ಚಿಮ್ಮಿತಂತೆ; ರುಂಡ ಅತ್ತ
ಹಾರಿತು; ಕೆಡೆದೊಡಲು ಇತ್ತ.

ಇಂತು ಮುಗಿದ ಕೃಪೆಯು ಕಲಿ.
ಆದರೆ ನಾನೇನೆನಲಿ
ದೈವ ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್ ಕೊವಾಟಲಿ

'ಜೀವ' 'ಜೀವ' ಎಂದ ತೆರ
ಜನಕೆ ಕೇಳಿತೊಂದು ಸ್ವರ;
ಬಾನ ಬೆಳಕಿನೊಂದು ಕರ,

ಮುಗಿಲಿನಿಂದ ನೆಲಕು ನೀಡಿ
ನೋಳ್ಪ ಕಣ್ಗೆ ಬೆರಗು ಮಾಡಿ
ಬಿದ್ದ ಒಡಲ ಸೋಕಿ ಆಡಿ,

ಮಡಿದ ಉಸಿರನೆಳೆದು, ಕೊಂಡು,
ಬಾನ ತಲೆಯೊಳೊಂದು ಚೆಂಡು
ಮಾಡಿತಂತೆ; ತಾರೆ ದಂಡು

ಆದನು ತಮ್ಮ ಹಸುಳೆ ಮಾಡಿ
ನಡುವೆ ಪೀಠವೊಂದ ನೀಡಿ
ಹೊಗಳಿತಂತೆ, ಬಳಸಿ, ಹಾಡಿ.

ತಾರೆ ಇವನ ನಡಸಿಕೊಂಡ
ತೆರನ ನೋಡಿ, ಈ ಪ್ರಚಂಡ
ದಿವದ ಖಂಡ ಎಂದು ಕಂಡ

ದೇವರಡಿಗ, ಮನದಿ ಭೀತಿ
ಹುಟ್ಟಿ, ಹೇಳ ಬರದ ರೀತಿ
ಚೀರಿ ಮಡಿದ: ಇದು ಪ್ರತೀತಿ.

ಸುನೀತ

೩

ಮುಂದಿ ಎಲ್ಲ ಅದ್ಭುತವನು
ಕಂಡು, 'ದಿವವ ಸಾರಿದವನು
ಏನು ನುಡಿದ ಅದೇ ಹವಣು'

ಎಂದು ತನ್ನೊಳರಿಯಿತಾಗ.
ದೊರೆಗೆ ಇದೇ ತೆರ ಸರಾಗ
ತೋರಿ ಅವನು ನುಡಿದ ಬೇಗ.

"ನಮ್ಮ ದೈವ, ತನಗೆ ಇನ್ನು
ಕೊಲೆ ಒಲ್ಲದು, ಹಾಲು ಹಣ್ಣು
ಹೂವು ಧೂಪ ಅಷ್ಟೆ ಚೆನ್ನು,

"ಜೀವರಾಶಿಯಾಣೆ ಮುತ್ತು
ಇವನನುಂಡು ತಾನು ಮತ್ತು
ಸವಿಯಲಾರೆ ಬೇರೆ ತುತ್ತು,

"ಎಂದು ಬೆಸಸಿದಂದ ನನಗೆ
ಕಂಡಿದೆ. ಇನ್ನಿಲ್ಲಿ ಧಣಿಗೆ
ನೀಡಿ ಹೊಸತು ತೆರದ ತಣಿಗೆ."

೪

ಜೀವ ಬಂಧು, ನೆಲನ ಕರೆಯ
ತೊರೆದು, ಹೊರೆದನಿಲ್ಲ ಬರಿಯ
ಮನುಜ ಕುಲವ; ಕೋಳಿ ಕುರಿಯ

ಪಶುಪಕ್ಷಿಯ ಕಾದನಾತ.
ಕಾಯನೇನ ಮೃತಿ ವಿಜೇತ?
ತನತು ಎಲ್ಲ ಜೀವವ್ರಾತ.

ಹಳೆಯ ಮತಕೆ ಅಡಗ ತಿಂಬ
ದೈವ; ಸಾವು ಅದರ ಬಿಂಬ;
ಬಲಿಯೆ ಅದರ ಕಳಸ, ಗುಂಬ.

ಉಸಿರ ತೆಗೆತ ಹೊಲ್ಲ ಎಂಬ
ಮತಿ ತಂದಿತು ಹೊಸತು ಇಂಬ:
ಬೇರೆಯಾಯ್ತು, ಧರ್ಮಬಿಂಬ.

೫

ಜೀವ ಬಂಧು ಆಗ ಆಗ
ನುಡಿದ ನುಡಿಯ ಅಡ್ಡ ಹಾಗ
ಹೊಸ ಪಂಥದ ಆಗುಹೋಗ

ನಿರವಿಸಿತು. ಅದೇನನಾತ
ನುಡಿದ, ಮುಂದಿ ಅಂಥ ಮಾತ
ಕೋದೆಸಗಿತು ಧರ್ಮಗೀತ.

ಕ್ವೈಟ್ಜ್‌ಲ್ ಕೊವಾಟಲಿಯೆ ದೈವ;
ರಕ್ಕೆಗಳನು ತಳೆದ ಹಾವ
ರೂಹು ಅವನ ಲಸದ್ಭಾವ.

ಹುತ್ತೊಳಡಗಿ ಮರೆದ ಹಾವು
ಅವನು; ಹುತ್ತು, ಲೋಕ, ನಾವು;
ಅವನೆ ಹುಟ್ಟು; ಅವನೆ ಸಾವು.

ಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಸರುವ
ತಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಯುತಿರುವ
ಸತ್ವ: ನೋಡಿ ಗರಿಯ ಹರವ.

ಅಣುರೇಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ,
ಹುಲ್ಲ ಊಗಿನಲ್ಲಿ ನಡುಗಿ,
ಎಲ್ಲ ಉಸುರ ಬಾಳ ಬಡಗಿ,

ಬಾಳ್ವೆ ನಾನು ಎಂದೆಂಬನು,
ಬಾಳು ಎಂದು ನಮಗಿಂಬನು
ನೀಡಿ, ತುಂಬಿಯೂ ತುಂಬನು.

ಬಾಳು ಎಂಬುದವನ ಮಂತ್ರ ;
ಬಾಳಿಸುವುದು ಅವನ ತಂತ್ರ ;
ಬಾಳ್ವಿಗೆಲ್ಲ ಅವ ನಿಯಂತ್ರ.

“ಬಾಳು, ಬಾಳು, ನನ್ನ ರಾಜ ;
ಬಾಳಿಸು, ಅದು ಶುಭದ ಬೀಜ :
ಇವೇ ನನಗೆ ಪೂಜೆ ಸಾಜ.

“ಎಲ್ಲ ಉಸಿರು ಒಂದು ಕಣಾ ;
ಉಸಿರುವೆನು ಅದೆಲ್ಲೆಡೆ ನಾ ;
ನೆನೆ ಇದ ನೀ ಅನುಕ್ಷಣ.

“ಮನುಜ, ಕತ್ತೆ, ಹಕ್ಕಿ, ಹಲ್ಲಿ ;
ಉಸಿರು ಕಾಂಬುದೆಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ
ಇಹೆನು ನಾನು, ತೂರಿ, ಚೆಲ್ಲಿ.

“ನೋಯಬೇಡ ನೀನು ; ನೋವ
ನೀಡಬೇಡ ಹೊರೆಗೆ ; ಯಾವ
ಉಸಿರೆ ನೋಯೆ, ಅದರ ಕಾವ

“ಸಹಿಸುತಿಹುದು ನಾನೆ ಕೊನೆಗೆ.
ಜಗಳವೆ ಆತನಿಗೆ ನಿನಗೆ ?
ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ : ಬೇನೆ ನನಗೆ.

“ನಿನ್ನ ರುಚಿಯನರಿತು ಅದನು
ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಹೊರೆಯು ಹದನು
ಅಂತೆ. ಆದಕೆ ಒದಗುವುದನು

“ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳು. ಇದೆ ವಿಶೋಕ;
ಇದೇ ಲೋಕ, ಇದೇ ನಾಕ;
ಇದೇ ಸ್ವರ್ಗಸುಖದ ಪಾಕ.”

೬

ಕೃಪೆಯು ಕಲಿಯು ಹಿರಿಯು ಜೀವ
ಸೇರಿತಂದು ಬೆಳಕ ರೇವ.
ಇನ್ನರಿಯನು ಅವನು ಸಾವ.

ಅಂತೆ ಮುಂದಿ ಅರಿಯಿತಂತೆ
ಲೋಕ ಕೊಂದ ಕೃಪೆಯು ಚಿಂತೆ
ತಾರೆ ಅಹವು; ಆದುವಿಂತೆ.

ನೆಲ ಒಲ್ಲದ ಕೃಪೆಯು ಕಣ
ನಭವ ಸಾರಿ ಮಿಣ ಮಿಣ
ನೋಳ್ಪುದೆಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ.

ಸುನೀತ

ಲಕ್ಷ ಕಣ್ಣು ಲಕ್ಷ ಕಡೆಗೆ
ನೋಡುತಿದ್ದು, ಕಟುಕು ನಡೆಯೆ
ಎವೆ ಹಾಕಿವೆ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ.

ಮಿಣುಕು ಮಿಣುಕು ಎಂದು ತಾರೆ
ಮಿಣುಕುತಿಹವು ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ
ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗಷ್ಟು ಬಾರಿ

ಜೀವರಾಶಿ ಲೋಕದಲಿ
ತಂತಮ್ಮಲೆ ಹಿಂಸೆಯಲಿ
ಗೆಯ್ವವು ತಂತಮ್ಮ ಕೊಲೆ.

ಉಸಿರ ತೆಗೆವುದೊಂದೆ ಸರಿ
ಸಾವೆಂಬೆಯ ? ನಿಜವನರಿ :
ನೋವೆಲ್ಲವು ಸಾವ ಮರಿ.

ಹೆರರ ಒಡಲ ನೋಯಿಸಲೆ
ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದರಲೆ
ಹುದುಗಿರುವುದು ಸಾವ ಸೆಲೆ.

ಮೆಯ್ಯುಕುಟುಕುವ ಚೇಳು ಎಂತು
ಮನವ ಚುಚ್ಚಿ ನುಡಿವನಂತು
ಸಾವಿನಾಳು, ದುಷ್ಟ ಜಂತು.

ಇಂತು ಸಾವು ನೋವ ದೇಸಿ
ಯಾವುದಕೂ ಒಳಗು ಹೇಸಿ
ಮಿಣುಕುತಿಹವು ತಾರೆ ರೋಸಿ.

ಕೊಲೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಜಗದಿ ಮೀರೆ
ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯೆ ಒಂದು ತಾರೆ
ಜಗಕೆ ಕೃಪೆಯ ಪಥವ ಸಾರೆ

ಇಳಿದುಬಹುದು. ನೆಲಕೆ ಇಳಿದು
ಜಗದ ಎದೆಯ ಕಸವ ಬಳಿದು
ನಡೆವುದಿಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯು ತಳಿದು.

೭

ಕ್ವೆಟ್ಜಲ್ ಕೊವಾಟಲಿಗೆ ಅಂದು
ಶರಣು ಹೋದ ಜೀವಬಂಧು
ಇಂತ ತಾರೆಗಳಲಿ ಮುಂದು.

ಕಾಲ ಕಳೆಯೆ ಅವನ ಜನ
ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಗನ
ತೋರಿ ತೋರುವರು ಇವನ.

“ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಬೆಳಕ ಮಾಲೆ
ಹಾಡುತಿರಲು ಎಲ್ಲ ವೇಳೆ
ಹೊಳೆವನಿವನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ.

“ಕಾಣನಹುದು ಕೆಲವು ಹೊತ್ತು;
ಆಗ ಇವನು ಜಗಕೆ ಮುತ್ತು
ಇಳಿದು ಬಂದಿರುವನು, ಗೊತ್ತು.

“ಕರುಣೆ ಧರ್ಮಕೆಲ್ಲ ಬೇರು;
ಇದ ಮರೆ, ಧರ್ಮವನು ದೂರು;
ಇದ ನಡೆ, ದೈವವನು ಸೇರು.

“ಎನ್ನುತ ಛಲ ಮಾಡುವನು;
ಕಲ್ಲೆದೆಗಳ ಕಾಡುವನು;
ತನ್ನನೆ ಈಡಾಡುವನು;

“ಮತ್ತೆ ತಾರೆಯಾಗುವನು;
ಮತ್ತೆ ನೆಲಕೆ ಸಾಗುವನು;
ಸಾವಿಗೆ ತಲೆ ಬಾಗುವನು.

“ಜಗಕೆ ಕೃಪೆಯ ಸಾರಿ, ಸತ್ತು
ಸತ್ತು, ಇವನಿಗೀಗ ಮಿತ್ತು
ನಿತ್ಯದ ಸಂಗಾತಿ, ತೊತ್ತು.

“ಇಂತು ಇವನು ನೆಲಕೆ ಬಂದ
ವೇಳೆ ನೀನು ಎಷ್ಟೆ ಚಂದ
ಇಣಿಕು. ಕಾಣೆ ತಾರೆ ಒಂದ.

“ಆಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಉಸಿರು, ಕೃಪಾರಸದ ಸಿಂಧು,
ಕಾಂಬುದು; ಅದೆ ಜೀವಬಂಧು.

“ಕೊಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಲದು ಸತ್ಯ
ಎಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಪಿತ್ತ
ಏರಿ ಗಳಹುತಿರಲು ಸುತ್ತ,

“‘ಸಲ್ಲ’ ‘ಸಲ್ಲ’ ಎಂದು ದನಿ
ನುಡಿವುದೊಂದು, ಖನಿ, ಖನಿ;
ಅದೇ ನಮ್ಮ ಜೀವ ಮಣಿ.

“ಕೊಲುವೆನೆನಲು ಬಿಡದು ತನ್ನ
ಛಲವ. ತನ್ನ ಸಾವ ಬನ್ನ
ಎಂದು ಬಗೆವುದಿಲ್ಲ, ಅಣ್ಣ.”

೮

ಎನಿತು ಸರಳ ಏನು ಮೊಳಸು,
ಎಳೆಯ ಜನದ ಮನದ ಬೆಳಸು!
ಏನೆ ಇರಲಿ ಕಲಿಕೆ ಪೆಡಸು.

ಧರ್ಮದೂತ ನೆಲಕೆ ಬಂದು
ಸಾರೆ, ಕೃಪೆಯೆ ದಾರಿ, ಎಂದು,
ನಗುವುದು ಪಶು ಅವನ ಕೊಂದು.

ಕೃಪೆಯ ಸಾರಿ ಜೀವ ಭಕ್ತ
ಸತ್ತುದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ! ರಕ್ತ
ಸೋರಿತೆನಿತು, ಏನು ಎತ್ತ!

ಜಗವ ಹೊರೆವ ಕೃಪೆಯ ತಾರೆ,
ಹೊರೆವ ತನ್ನ ಆಸೆ ತೀರೆ,
ಬರಲೆ ಬೇಕದೆಷ್ಟೊ ಸಾರೆ.

ಎಷ್ಟೊ ಸಾರೆ ಬಂದಿತಹುದು:
ಇನಿಸು ಎಂದು ಎಣಿಸತಗದು;
ಬಹುದು ಮರಳಿ ಒಗೆದು ಒಗೆದು.

ಅದುವೆ ರಾಮ ; ಅದುವೆ ಕೃಷ್ಣ ;
ಅದುವೆ ಬುದ್ಧ ವಿಜಿತತೃಷ್ಣ ;
ಜಿನ ಹಿಂಸಾ ಅಸಹಿಷ್ಣು ;

ಗುರುವರೇಣ್ಯ ಶಂಕರರು,
ರಾಮಾನುಜ ಮಧ್ವಗುರು,
ದಯಾ ಧರ್ಮ ಚಾಲಕರು ;

ನಾನಕ, ಬಸವಣ್ಣ, ಮಿಕ್ಕ
ಇಂಥ ನಮ್ಮ ನಾಡ ಹೊಕ್ಕ
ಇತರ ಪಥಗಳಿತರ ತಕ್ಕ ;

ಬೇರೆ ನಾಡ ಜಹರತುಷ್ಟ,
ಗುರು ಮಹಮುದ್ ; ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತ,
ಲವೊಜುವಾದಿ ಗುರು ವರಿಷ್ಠ.

ಕ್ರೂರತನದ ಈ ವಿರೋಧಿ
ಜೀವ, ಎಲ್ಲ ದಯಾವಾದಿ,
ಕೃಪೆಯು ತಾರೆ, ಏಕಪಾದಿ.

ಬಂದವಂದು ; ಬಹವು ಮರಳಿ.
ಬರಲಿ ; ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಬರಲಿ ;
ಆತ್ಮಘಾತದಿಂದ ನರಳಿ

ಸುನೀತ

ಕೊರಗುತಿರುವ ಜಗದ ಬಾಳ
ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯು ಜೇನು ಹಾಲ
ಹರಿಸಿ ಸಲಹಲೆಲ್ಲ ಕಾಲ.

ನೆಲಸಿ ನಿಲಲಿ ಅವರ ಮತ,
ಲೋಕ ಮತ, ವಿಶೋಕ ಮತ,
ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತ.

ಕಲ್ಪಾಂತ?

ಹಾಳು ಬಿದ್ದೂರಿನಲಿ ಹಗಲಿನಲೆ ನರಿತೋಳ
ಹದ್ದು ಗೂಗೆಗಳಾಳುವಂತೆ, ಲೋಕದಲಿಂದು
ಸ್ವಾರ್ಥ ದಂಭ ಅನೀತಿ ಘಾತಕತೆ, ಏನೊಂದು
ಸಂಕೋಚ ಪಡದೆ ಮುಂಬರಿದು, ಮನುಜರ ಬಾಳ
ಅಶಿವದಲಿ ಮಾಯಿಸಿವೆ. ಆಸುರೀ ಸ್ವರವೋಳ
ಮಾನವನ ಬಾಳು ಸಾವಿನ ಹೊಲಬೊ ಎಂಬೊಂದು
ಭ್ರಮೆಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ ಒಳ್ಳಿತರ ನುಡಿಯನೆ ಕೊಂದು
ಜಗವ ತುಂಬಿದೆ, ಹೇಯ, ಮಾರಕ, ಖರ, ಕರಾಳ.
ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಮನುಜ ಎಂಬೊಂದು ವೃಕ್ಷವನೆಟ್ಟು
ಒಂದು ಕಲ್ಪದ ಕಾಲ ಬೆಳಸಿ ಎಂದೋ ಎಲ್ಲೊ
ಇದರ ಹೂ ಹಣ್ಣು ಕಾಣುವುದೆಂಬ ಆಸೆಯನು
ಪೋಷಿಸಿದ ದೇವ ಮರ ಕೊಂಕಿಡಲು ಹೇಸಿದನೊ?
ಇನ್ನು ಇದು ಬಾಳುವುದು ಬೆಳೆಯುವುದು ಬರಿಸೊಲ್ಲು
ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಇದವುಗಿಸಿದನೊ, ಮನಕೆಟ್ಟು?

ವಿಪಿನ ವಿಹಾರಿ

ಕಾಮ ಲೋಭ ಕ್ರೋಧ ಮೋಹ ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯ
ಹೊದರು ಮೆಳೆ ಕಾಡಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಮನುಜನ ಹೃದಯ
ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನಿಸು ದಯ
ಇನಿಸು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಇನಿಸಾದರೂ ಔದಾರ್ಯ
ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಸದಾ ಸುಳಿದಾಡುತಿವೆ ಕ್ರೌರ್ಯ
ಮೋಸ ವಂಚನೆ ಕಪಟ, ಹುಲಿ ಹಂದಿ ಹಾವಾಗಿ;
ಕಾಡನಾಳಿಹವು, ಎಲ್ಲೂ ತಾವೆ ತಾವಾಗಿ,
ಕುಂದ ಕಾಣದೆ ನಿಂದ ಇರುಳು ನೈಶಾಚರ್ಯ.
ಇಂತಪ್ಪ ಶತಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಬಾಳುವೆಗಳಲಿ
ಒಂದನೂ ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲದರಲೂ ಬಂದಿದ್ದು
ವಿಪಿನವಾಸವ ನಡಸುತಿರುವ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ
ಇಲ್ಲೇನು ಮೃಗಯೆಗೆಂದೈತಂದೆಯಾ ಸ್ವಾಮಿ?
ಇದು ಏನು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಕಡೆಯ ಸರಹದ್ದೊ?
ನೀ ಬಳಲದಿಹುದೇನು ಇನಿತು ಕಾಡಲಿ ತೊಳಲಿ?

ವಿಶ್ವೇಂದ್ರಜಾಲ

ನೋಡಿಹೆನು ಇಂದ್ರಜಾಲಿಕನಾಡುತಿರುವಾಟ.
ಅವನು ಮೇಲಕೆ ಎಸೆವುದೆಂಟು ಗಾಜಿನ ಬುರುಡೆ;
ಯಾವುದೇ ಕ್ಷಣ ಅವನ ಕೈಯೊಳಿರುವುದು ಎರಡೆ.
ಯಾವುದೂ ನೆಲಕೆ ಬೀಳದು. ನೋಡುತಿಹ ನೋಟ
ಯಾವೊಂದು ಹೊತ್ತಿನಲಿ ಯಾವ ಬುರುಡೆಯ ಓಟ
ಎತ್ತ ಎಂಬುದ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದಿರೆ, ಎಂಟನೂ
ಬಿಡದೆ ನಡಸುವ ಒಂದು ಚಲನದ ನಿಘಂಟನು
ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ ಆಡುವನ ಕೈ ಮನದ ಪರಿಪಾಠ.
ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯಾಕ ನೀಹಾರಿಕಾ
ಶತಲಕ್ಷ ಸಾಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯೇಂದುತಾರಕಾ
ನಿವಹವನು ಶತಕೋಟಿ ಯೋಜನದ ನಭಕೆಸೆದು
ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಡುತಿರುವಂತೊಸೆದು
ನಲಿಯುತಿಹ ಇಂದ್ರಜಾಲವನರಿಯಬಲ್ಲುದೆ
ಈ ಮನಸು ಈ ಬುದ್ಧಿ ಈ ನನ್ನ ಹುಲ್ಲೆದೆ?

ತಾಯಾದ ಕೃಷ್ಣ

ಒಂಬತ್ತು ದಿನಕೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಉಡುಪಿಯ ರಾಯ
ಕುಳಿತಿಹನು ಭಕ್ತರೆದುರಲಿ; ಬದಿಗೆ ಇವು ಹಸ್ತಿ
ತಾಯ ವೈಭವವ ಮೆರೆಯುತ ಸೊಂಡಿಲನು ಎತ್ತಿ
ಸಂತಸದಿ ನಿಂದಿಹವು. ತಾಯಿ ಅಭಯದ ಕೈಯ
ನೀಡಿ, ನಗೆ, ನಗೆ ಅಲ್ಲ, ಎಂಬ ಯಾವುದೊ ಮಾಯ
ಕಣ್ಣು ತುಟಿಗಳ ಬಳಿಯು ಬೆಳಗೆ, ಮಗುವೇ ಸ್ವಸ್ತಿ
ಎನುತಿಹಳು. ಉಳಿದಂದು ಇದೆ ಮೂರ್ತಿ, ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಗಂಡೆ? ಕೃಷ್ಣನೆ? ರೀತಿ ಬೇರೆ; ಒಂದೇ ಕಾಯ?
ಬೃಂದಾವನದೊಳಂದು ಕೃಷ್ಣ ಬೆಡಗಲಿ ನಡೆಯೆ,
ಹೆಣ್ಣೆಲ್ಲ ಅವನ ಗಂಡೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು, ಗಂಡು
ಇದು ಹೆಣ್ಣಾಗಾಡಿ ಎಂದಿತು, ಎಂದು ಕತೆಯುಂಟು.
ಇಂದಿಂತೆ ಆಗುತಿದೆ. ಒಡಲು ಆತ್ಮಕೆ ಉಡುಗೆ.
ಬೇರೆಯಾಯಿತೆ ಉಡುಗೆ? ಬೇರೆ ರೂಪವ ಕಂಡು
ವಸ್ತುವೇ ಬೇರೆ ಎನಿಸುತಿದೆ ಮಾಯೆಯ ಅಂಟು.

ಧೃತಿ

ಇಂತಾದರೆ ಗತಿ? ಅಂತಾದರೆ ಗತಿ?
ಉಂತಾದರೆ ಗತಿ? ಎನುತಿದೆ ಮನಸು;
ಚಿಂತೆಯು ಹರಳನು ಹಣ್ಣೆನೆ ಅಗಿಯುವ
ಪಂಥದಿ ನಿಜವನು ಮರೆದಿಹ ಕನಸು.

ಎಂತೇ ಆಯಿತು; ಮನವೇ, ನೀನು
ಮಾಡುವುದೇನಿದೆ? ಉಣುವುದು ಹೊರತು?
ಏನೇ ಆದರು ಸರಿ, ಎಂಬುದ ಕಲಿ;
ಉಳಿವೆನೆಂಬ ಉಸಿರಿಗೆ ಅದು ಗುರುತು.

ಬಾಳಿದು ದಿನವೂ ನಡೆಯುವ ಪಾಠ;
ದಿನವೂ ನಡೆದಿದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಪರೀಕ್ಷೆ.
ಮೊದಲಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಾತೇ? ಏನನೆ
ಕೇಳಲಿ, ಹೇಳುವೆನೆನು, ಅದೆ ದೀಕ್ಷೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಯನೂಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭರದಲಿ
ಪಾಠವ ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವುದು ಜಾಣೆ?
ಈ ಕ್ಷಣ ಸೋಲದೆ ನಡೆ; ಬಹ ದಿವಸ,
ಏನೆ ಬರಲಿ, ನೀ ಗೆಲ್ಲದೆ ಮಾಣೆ.

ಆಶೆಯ ತಾರೆ

೧

ಎಷ್ಟೋ ಕಸ; ಅದರ ಮರೆಗೆ
ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇನಿಸು ರಸ.
ಎಷ್ಟೊ ಒರಟು, ಎಷ್ಟೊ ಬಿರಟೆ;
ನಡುವೆ ಅಲ್ಪ ಸೊಲ್ಪ ಹಸ.

ಕ್ರೋಶಕೋಟಿ ಬಾನದಾಳ
ಬರಿದು; ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ತಾರೆ:
ಬೆಳಕ ತುಣುಕು; ಅದನು ಸುತ್ತಿ
ಬಲಿತ ಶೂನ್ಯಕಿಲ್ಲ ಮೇರೆ.

ನೂರು ಕಾಡುಮಾತು; ಕೊನೆಗೆ
ಒಂದೆ ಒಂದು ಸವಿಯನುಡಿ.
ಬೆಟ್ಟ ಬೆಟ್ಟ ಕಲ್ಲು; ಎಲ್ಲಿ
ವಜ್ರ ಕೆಂಪ ಹರಳ ಹುಡಿ?

ಬಂಜೆ ನೆಲವೆ ಬಹಳ; ಇನಿಸೆ
ಹಸುರು; ಅದೂ ಸೊಪ್ಪುಸೆದೆ.
ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ಕ್ರೂರ ಜೀವ?
ಎಲ್ಲಿ ಮರುಗಿ ಕರಗುವೆದೆ?

ನಮ್ಮ ಜಗವ ನಡೆಸುತಿರುವ
ಸೂತ್ರವೆ ಇಂತೆಂಬವೊಲಿದೆ.
ಇದಕೆ ಬೇಸರೇಕೆ? ತಿದ್ದಿ
ಬಾಳ್ವ ಯತ್ನವೇಕೆ ಬರಿದೆ?

೨

ಬದುಕ ಭಾರದಿಂದ ದಣಿದು
ಸೋತವೇಳೆ ಎಣಿಕೆ ಇಂತು
ಜೋತು ಬೀಳುತಿಹುದು; ಮಿಡಿದು
ಮಿಡಿಯದಿಹುದು ಜೀವತಂತು.

ಬೇಡ, ಮನವೆ; ಬೇಡ, ನಿನಗೆ
ಈ ನಿರಾಶೆ; ಗಗನವೆಲ್ಲ
ಶೂನ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ; ತಾರೆ
ಇಹವು; ಇದನು ಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲ.

ನಭಕೆ ತಾರೆ ಎಂತು ಅಂತು
ನಿನಗೆ ಆಸೆ; ಇದನು ಮಾತ್ರ
ಮರೆಯ ಬೇಡ; ಬೇಡ; ಜೋಕೆ;
ನಿನಗಿದೆ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಸೂತ್ರ.

ಕ್ರೋಶ ಕೋಟಿ ಬಾನ ತುಂಬಿ
ಶೂನ್ಯ "ಗೆದ್ದೆ ನಾನು" ಎಂಬ
ಕ್ಷಣದಿ, ನೋಡು, ಬೆಳಕ ಚೂರು
"ಇಲ್ಲ" ಎಂಬ ಸಮಾರಂಭ.

ಶೂನ್ಯವೆಂಬುದೆಲ್ಲಿ ಇಹುದು
ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅದರ ತಾಣ;
ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆ ತಾರೆ
ಆವರಿಸಿವೆ ಎಲ್ಲ ಬಾನ.

ವಜ್ರ ಕೆಂಪ ಹರಳ ಹುಡಿ,
ಎಲ್ಲೊ ಚೆಲ್ಲಿ, ಒಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ,
ಬರಿಯ ಕಲ್ಲೆ ಹಿರಿದು ಎಂದು
ಒಪ್ಪಿದುವೇ, ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿ?

ಬಂಜೆ ನೆಲವೆ? ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು
ನೋಡು: "ನೆಲವೆ, ಎಷ್ಟು ಬಂಜೆ
ನೀನು?" ಎನ್ನುತಿಹುದು ಬಿತ್ತು
ಒಂದಾವುದೊ, ಹಗಲು ಸಂಜೆ.

ಕಾಡ ಮಾತು ನೂರ ಮರೆಸಿ
ಸವಿಯ ನುಡಿ ಅದೊಂದು ನಿಲದೆ?
ಇದನು ಅವಕೆ ಮಿಗಿಲು ಎಂದು
ಅರಿತೇ ನೀನಿದಕೆ ಒಲಿದೆ.

ಸುನೀತ

ಇನ್ನು ಬೇಡ ಈ ನಿರಾಶೆ,
ಮನವೆ; ಬೇಡ ಈ ಜಿಹಾಸೆ;
ಬಾಳ ನಭದ ತಾರೆ, ನೆಲದ
ಹಸುರು, ಮಲೆತು ನಿಲಲಿ ಆಸೆ.

ಶೂನ್ಯ ಶೂನ್ಯವಲ್ಲ; ಬೆಳಕ
ಬಯಸಿ ಹರಿದ ಬಯಲ ಹೊಲ;
ಎಲ್ಲೆ ಇರಲಿ ಬೆಳಕ ಕಂಡೆ
ನಿಲುವೆನೆಂಬುದದರ ಛಲ.

ಬಂಜೆ ಎಂಬ ಭೂಮಿ ಹಸುರ
ಬಯಸಿ ನಿಂತ ಕನ್ನೆ ಮಣ್ಣು;
ಎಂದೊ ಆದರ ಕನಸು ಫಲಿಸಿ
ಒಗೆವುವಲ್ಲಿ ಹೂವು ಹಣ್ಣು.

ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿ
ಚೆದರಿದೊಳಿತ ಚೆಂದ ಮಾಡಿ
ಹಡೆವುದೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಟ;
ಉಸಿರು, ಚೆಲುವು, ಬೆಡಗು, ಗಾಡಿ.

ಸೋಲು ಸಲ್ಲ ಇದರೊಳೆಂದೂ;
ಚೆಲುವು ಗೆಲವು ಒಂದೆ ಸರಿ;
ಶೂನ್ಯದುದರದೆಲ್ಲ ಕಡೆಯು
ಬೆಳಕ ಕಾಣು, ಮುಂದೆ ಹರಿ

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಿರುಳ ಸಾಲು
ನುಂಗಿ ನುಂಗಿ ನುಂಗಿದರೂ
ಸಾಯದಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆದು
ಬಹುದು ಹೆರೆಯ ಚೆಂಗದಿರು.

ನೆರಳ ಹಾವು ಸಾಹಸದಲಿ
ಗ್ರಾಸಮಾಡಿಕೊಳಲು, ಒಳಿತು,
ಎಂದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯ
ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗುತಿಹನು ತಳಿತು.

ಅಕೋ ನೋಡು, ಭರತ ಭೂಮಿ;
ಕಡಲ ನೀರು ಮಲೆತು ಒತ್ತಿ
ಮುಳುಗಿಸಿರಲು, ಸಿಂಹಳದಲಿ
ತಲೆಯನು ಎತ್ತಿಹಳು ಮತ್ತೆ.

ಅಂತು ನಿಲ್ಲು, ಎಲ್ಲ ವೇಳೆ;
ಕಷ್ಟವಿರಲಿ, ಕತ್ತಲಿರಲಿ,
ತಾರೆಯಾಗಿ ವಜ್ರವಾಗಿ
ಬಾಳು, ಬೆಳಗು, ಮರಳಿ ಮರಳಿ.

ಸಂಕಲ್ಪ

ಇನ್ನೂ ಮನ ಇದನರಿಯದು; ಆದರು
ಇದೆ ನಿಜ: ಬಾಳಲಿ ಅನುದಿನ ಏನ
ತರುತಿದೆ, ಅದೆ ಈ ಜೀವಕೆ ಒಳ್ಳಿತು.
ಎಂತಿದು? ಗ್ರಹಿಸಿದೆನೇ ನಾ ಜಾಣ.

ಗ್ರಹಿಸಿ ಇದೆಂತೆಂಬುದ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲಿ
ಎಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತಲಿ ಸಮಚಿತ್ತದಲಿ,
ಕೆಟ್ಟುದ ನುಡಿಯದೆ, ತಪ್ಪನು ನಡೆಯದೆ,
ಬಾಳಿದೆನೇ, ನಿಲುವೆನಮರ್ತ್ಯದಲಿ.

ನುಡಿ ನಡೆ, ತಪ್ಪದೆ, ಚೊಕ್ಕ ಆಗಿ,
ಬಂದುದೇನು ಆದರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು,
ಅದ ತಿದ್ದುತ ತಾನೊಳಿತಕೆ ಸಂದಿತೆ
ಗುರಿಮುಟ್ಟಿತು, ಸಂಕಲ್ಪವನರಿತು.

ಬಾಳನು ನೀಡಿದ ಸತ್ವವೆ, ಎಂದೂ
ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲು ನಿನ್ನತೆ ಸಂಕಲ್ಪ
ನಡೆವಂದಕೆ ಅನುಕೂಲಿಸಿ ನಡೆಯಲಿ
ಈ ನಾನೆಲ್ಲ, ಅಲ್ಪ, ಅನಲ್ಪ.

ಹಲಸಂಗಿ ಜಕ್ಕವ್ವ

ಹಲಸಂಗಿ ಜಕ್ಕವ್ವ ನನ್ನವ್ವ ತಾಯೇ
ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರ ಸುಂದರೇಶ್ವರನ ಜಾಯೇ
ಕರುಣಾಸ್ವರೂಪಿಣಿ, ನಿತ್ಯೆ, ನಿರಪಾಯೆ,
ಶ್ರುತಿಗೇಯೆ, ಜಗದಾಯತನೆ, ಅಪ್ರಮೇಯೆ,
ನಿನ್ನ ಚರಿತವನೊರೆಯೆ ಸನ್ಮತಿಯನೀಯೆ
ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯ ಕಂದ ಎನಗೋ ಅಜೇಯೆ.

ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಕಲ್ಯಾಣದಾವಾಸ
ಎಸೆದಿದೆ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪದ ಕಳಸ ಕೈಲಾಸ;
ಅದರೊಳೋಲಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿಹನು ಶಂಭು;
ಎಡಬದಿಯೊಳಿದೆ ಉಮಾದೇವಿಯುರ ಇಂಬು.
ಮುಂಡಿಸಿಹರೊತ್ತಿನಲಿ ಗಣಪ ಆರುಮುಗ;
ನೋಡಬೇಕವರು ಕುಳಿತಿರುವ ಆ ಸೊಬಗ.
ಸುತ್ತ ಬಳಸಿದೆ ಭೂತಗಣ ಸುರವ್ರಾತ;
ಇದಿರಿನಲಿ ಕುಳಿತಿಹನು ದಿವಿಜಕುಲನಾಥ.
ದೇವರ್ಷಿ ಸಂಘ ಭೃಂಗಿಯ ನೃತ್ಯದಿಂದ
ಪಡೆದಿಹುದು ಅರಿಯೆ ಬರದೊಂದು ಆನಂದ.
ನೆರೆದ ಸುರರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಾಗಿನವ ನೀಡಿ
ಪ್ರಮಥಗಣ ಸತ್ಕರಿಸುತಿಹುದು ಓಡಾಡಿ.
ಎಲ್ಲ ಜೀವಕೆ ಜೀವವೀವ ಭವನೊಳಗು
ನಲಿದಿಹುದು; ಪತಿಯನಲಿವಿನ ಚೆಲುವ ಬೆಳಗು
ತೆರೆದಿದೆ ಉಮಾದೇವಿಯುರ ಮನದ ನನೆಯ;
ಮುಟ್ಟಿಹುದು ಇದರ ಸೊಗ ಮೂಜಗದ ಕೊನೆಯ

ಇಂತು ಮೂಜಗವ ಮುಟ್ಟಿರೆ ಶಿವಾನಂದ
ಸುಂದರೇಶ್ವರ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೋಟದಿಂದ
ತನ್ನರ್ಧ ಮೆಯ್ಯಾದ ದೇವಿಯುರ ಕುರಿತು
ಬಯಸಿದನು: ಆ ಅರ್ಧಮೆಯ್ ಬಯಕೆ ಅರಿತು
ಅಂತೆ ಬಯಸಿತು. ತಾಯಿ, ಇದೆ ನಿನ್ನ ಹಿರಿಮೆ;
ಇದೆ ಸರಿ, ಮಹಾಮಾಯೆ, ಓ ಮಹಾಮಹಿಮೆ.
ಮಿಂಚು: ಈ ನನ್ನ ಮನ ಏನ ಬಯಸಿತ್ತು?
ಮಾರ್ಮಿಂಚು: ಬಲ್ಲೆ ಈ ಮನ ಅಂತೆ ಇತ್ತು.
ಶಿವನೊಳೊದವಿದ ಭಾವ ಅವನ ಕಣ್ಮಿಂಚು;
ಮಾರ್ಮಿಂಚು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣದನರಿತ ಸಂಚು.
ಭಾವ ಭಾವದೊಳಿಂತು ಮೇಳೈಸೆ ಶರ್ವ
ಮರೆದನಲ್ಲಿಂದ ಒಂದರೆ ಚಣದ ಪರ್ವ.
ಭೂತಗಣ ದಿವಿಜಕುಲಪತಿ ಸುರವ್ರಾತ
ನೋಡುತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೂಜಗದ ನಾಥ
ಕಾಣದಾದನು; ಅದೇ ಕ್ಷಣ ತಾಯಿ ನೀನು
ಕಾಣದಿಹೆ. ಸಭೆ, ಆಹ ಇದು ಏನು ಏನು,
ಎನ್ನುತಿರೆ, ಮರುಚಣವೆ ಮತ್ತೆ ಮೈದೋರಿ
ಕಂಡಿರೆಂದಿನ ರೀತಿ ನೀವು ಜೊತೆ ಸೇರಿ.
ಆ ಕ್ಷಣಾಂಶದ ಚರಿತೆಯಿಂದ ಹಲಸಂಗಿ
ಹೆಸರಾಂತೆ ನೀನಿಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ.

ಎಲ ಮರುಳ! ಆ ಕ್ಷಣಾಂಶದ ಚರಿತೆಯೆಂದೆ!
ಅದರ ಫಲ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ, ಈ ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ.
ಆ ಕ್ಷಣದ ಕಣದ ಕಣದಲಿ ಒಂದು ಜಗವೇ
ಅರಳುವುದು, ಉದುರುವುದು; ಕಣವೆ, ಅದುಯುಗವೆ?

ಅಳಿದ ಮನ ಅಂತಾಯ್ತು, ಯುಗವೆ ಕ್ಷಣ ಅಹುದು;
ಉಂತಾಯ್ತು ಕ್ಷಣ ಒಂದು ಯುಗ ಆಗಬಹುದು.
ಲೋಕದಾಟಕೆ ಶಂಭು ಕಾಲವನು ಪೆತ್ತ;
ಕಾಲಗೀಲಗಳು ಅವನಷ್ಟಕತ್ತತ್ತ.
ನಿಮಿಷ ಅನಿಮಿಷ ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತು ತಾನು
ಬಲೆಯಾಗಿ ಬಲೆಯು ಹೊರಗಿಹುದವನ ಜಾಣು.
ಅವನೊಡನೆ ಬಲೆಯು ಹೊರಗಿಹ ಮಹಾಮಾಯೆ,
ನೀನು, ಓ ತಾಯೇ, ಅಮೇಯೇ, ಅಜೇಯೆ.
ದೇವಕುಲ ತನ್ನ ಮನದಿಂದ ಅಳಿದತ್ತು;
ಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಂಡಿತಾ ಮನಕೆ ಆ ಹೊತ್ತು.
ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಆ ವೇಳೆ ಎನ್ನ ಮನವಿದ್ದು
ನೋಡಿತ್ತೆ, ಹಾಯ್ದಿರದೆ ಅರ್ಧ ಯುಗ ಕದ್ದು?
ಕಣ ಅಲ್ಲಿ; ಯುಗ ಇಲ್ಲಿ, ನಿಮಗದು ಅನಂತ;
ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂತು ಮನುಜರು ಇದರ ಹೊಂತ?

ದೈವ ಜೀವನಕೆ ಯಾವಾ ಹೊತ್ತು ಬರಿದೆ
ಕ್ಷಣದರ್ಧ, ಆಗ ನೀನೀಯುಗವ ತೆರೆದೆ.
ಕೈಲಾಸದಾವರಣದಲಿ ಅಕೋ ವ್ಯೋಮ;
ಹೊಸತೊಂದು ಹಸನಾಗಿ ಖರ ತಿಮಿರ ಧಾಮ.
ಅಹ! ಅಹಾ! ಏನು ಕತ್ತಲು! ಕವಿದು ಕೊಬ್ಬಿ
ತೀವಿಹುದು ಎಡೆಯು ಬಿತ್ತರವನೇ ತಬ್ಬಿ.
ಅಲ್ಲಿ ಏನೊಂದಿಲ್ಲ; ಇಹುದೊಂದೆ; ಶೂನ್ಯ;
ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಅಬದ್ಧ, ತಾನೆ ತನಗನ್ಯ.
ಇಂತಿದ್ದ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಾಳದಲಿ,
ಅದು ಏನೊ, ಅದು ಎಂತೊ, ತಾನಾಗಿ ಕದಲಿ

ಕಣವಾಗಿ ಮೈದೋರಿತೊಂದಿನಿಸು ಬೆಳಕು ;
ಮೈದೋರಿ ಬೆಳೆದು ಹರಿಯಿತು ಮೇಲು ಕೆಳಗು ;
ಅಂತೆ ಹರಿಯಿತು ಎಡಕು, ಬಲಕು, ಮುಂಬದಿಗು,
ಹಿಂಬದಿಗು, ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಕಡೆಗು, ಆ ಒದಗು.
ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು ಆಗ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ.
ಬೆಳಕು ಒಳಹಾಯ್ದೊಂದು ತಿಮಿರ ಪ್ರಕಾಂಡ.
ಕೊನೆ ಇದ್ದರೂ ಕಾಣದನಿತದರ ದೂರ ;
ಪಾರವಿದೆ, ಆದರೂ ಕಾಣದಿದೆ ತೀರ.
ಅನಿತರಲೆ ಆ ಜ್ಯೋತಿ ತಮಸುಗಳ ಬೆರಕೆ
ಒಳಗಡೆಗೆ ಉಸಿರ ಸೆಳೆಯಿತೊ ಎಂಬ ತೆರಕೆ
ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತೊಂದು ; ಮತ್ತೆ ಅದೆ ಉಸಿರ
ಹೊರದೂಡಿದಂತೆ ಕೇಳಿತು ಸುಯ್ಲು ಹಸರ.
ಜೀವಂತವಾಯಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಆಗ ;
ಇದು ಎಂತೊ ನಾನು ಬಲ್ಲೆನೆ ಆಗು ಹೋಗ ?
ಉಸಿರಾಡ ತೊಡಗಿದಾ ಲೋಕ ಜೀವಿಸಿತು.
ಲೋಕಗಳ ಸಾಲಿನಲಿ ಅದು ಒಂದು ಹೊಸತು.

ಏನ ಹೇಳಲಿ, ತಾಯೆ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯನು ?—
ಮಾಯೆ ನಿನತಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ಆ ಪ್ರಿಯನೂ
ನಿನತು ಆಗಿರೆ ಮಾಯೆ ನಿನತಲ್ಲದೇನು ?
ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಾಗೆ ಮಾಯೆಯೇ ನೀನು—
ನೀನೆ ತಾನಾದ ನಿನ್ನಿನಿಯನಾ ಮಾಯೆ
ಬೆಳಕು ಬೆರೆತಾತಮಸಿನಂಡದಲಿ ಹಾಯೆ
ಕತ್ತಲೊಳತೂರಿದ್ದ ಬೆಳಕಿನಾಸಾರ
ಕತ್ತಲಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಗೆದೊಂದು ತೀರ

ತಗ್ಗಿನಲಿ ಮುಡುಸೇರಿ ಘನಿಸಿದತ್ತೊಡನೆ.
ಇಂತಾಯ್ತು ಬೆಳಕ ಖಂಡಗಳೊಂದು ಘಟನೆ.
ಇಂತೊಸೆದ ಬೆಳಕಿನಲಿ ಕೆಲವು ಇದ್ದಲ್ಲೆ
ತಿಪ್ಪಲಾಟದಲಿ ತೊಡಗಿವೆ: ಮರುಳೆ? ಚೆಲ್ಲೆ?
ಉಳಿದ ಬೆಳಕಿನ ಖಂಡ ಇವುಗಳನು ಸುತ್ತಿ
ಕುಣಿದಾಡ ತೊಡಗಿದವು ಒಂದನೊಂದೊತ್ತಿ.
ಇಂತು ಬೆಳಕಿನ ಖಂಡ ಎಲ್ಲ, ಹಿರಿ ಕಿರಿದು,
ಕುಣಿಯ ತೊಡಗಿದವು ತಮ್ಮನೆ ತಾವು ಮರೆತು.
ಏನಂದವೋ ಅವರ ಆ ನಾಟ್ಯದಾಟ!
ಅದರೊಳೊಸರಿತು ಆಗ ಆ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠ,
ನಿಮ್ಮ ಕುರಿತೀಗಳೂ ತಾರೆಗಳ ವ್ಯೂಹ
ಹಾಡಿ ನಡಸುತಲಿರುವ ಗಾನದಾಸೋಹ.
ಹಿರಿತಾರೆ ನೇಸರಿದ್ದಲ್ಲೆ ಸುತ್ತುತಿರೆ,
ಕಿರಿ ತಾರೆ ನೇಸರುಗಳವರ ಮುತ್ತಿ ಬರೆ,
ಬೆಳಕ ಬಳಗದ ಕೇಲಿ ತುರುಗಿದಾ ಹಾದಿ
ಶಿವನ ಲೀಲೆಯ ವಿವರಣಕೆ ಆಯ್ತು ವೀಥಿ.

ನೀನವನೆ, ಅವನ ಲೀಲೆಯೂ ನೀನೆ, ನೀನೇ
ಅವನ ಲೀಲಾವಸ್ತು, ಪ್ರಿಯನಲಿ ವಿಲೀನೆ.
ಭವನ ಅವಿನಾಭಾವ ನೀನು, ಓ ತಾಯೆ.
ಇಂತು ಲೀಲಾ ವೀಥಿಯಾಗಿರಲು ಮಾಯೆ
ಶಿವನದರ ಮಧ್ಯೆ ವಿಹರಿಸಲು ಹೊರವಂಟ.
ಜೊತೆಗೆ ನೀ ನಡೆಯುತಿರೆ, ಈ ನಿಮ್ಮ ನಂಟ
ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿತು ಬಯಲು ವೀಥಿ ಗ್ರಹ ತಾರೆ.
ಇದಕಿಂತ ಆನಂದ ಏನವಕೆ ಬೇರೆ?

ಇವರ ಒಳಗನು ನಲಿಸಿ ಶಿವ ಇವರ ಮಧ್ಯೆ
ತೂರಿದನು ಸಾರಿದನು: ನೀ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದೆ.
ಇವರು ಕಂಡಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ—
ಶಿವನ ಸುಳಿವಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಅಂತೆ ಇಂತೆ?—
ಸುಳಿ ಹರಿದ, ಕಲೆ ಬೆರೆದ, ಮೆಯ್ಗರೆದ ಶಂಭು:
ನಿನ್ನ ಹೊರತಾರು ಕಾಣರು ಅವನ ಇಂಬು.
ಇಲ್ಲಿ ಕರಿದಾಗಿ ಕಂತದ ಗೆರೆಯು ತೋರಿ,
ಅಲ್ಲಿ ರವಿಯಾಗಿ ನಖರೋಚಿಯನು ಬೀರಿ,
ಇಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮಯೂಖದಂತರಕೆ ತೂರಿ,
ನಿನ್ನತಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಊಹೆಯನು ಮೀರಿ,
ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಹೃದಯದಲಿ ಕತ್ತಲಾಗಿ,
ಇಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲ ಪಡೆಯ ಬೆಳಕಿಂದ ತಾಗಿ,
ನೀ ಸದಾ ಕೈಬಿಡದೆ ನಡೆದಿರಲು ಜೊತೆಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದುದ್ಯಾನದಲಿ ಸುಳಿದು, ಮತಿಗೆ
ಸಂತಸವ ತಂದು ಕೊಂಡನು. ಸುಖಕೆ ಅವನೇ
ತಾರು ಸರಿ. ಆದರೂ ಆಟಕೀಬವಣೆ.

ಇಂತು ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಆಡುತಲಿರಲು ಶರ್ವ
ಅವನ ಮನದಲಿ ಮೂಡಿತಿನ್ನೊಂದು ಪರ್ವ.
ಅಹಮಿಲ್ಲದೀ ತಾರೆ ಸೂರ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ
ಬರಿಯ ಮಹ; ಅವರೊಳಿರುವುದು ತಾನು ಮಾತ್ರ.
ಅಹಮೆಂಬುದೊಂದ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಶಿವಗೆ
ಬಯಕೆ ತೋರಿತು: ತಡೆಯೆ ಅವನ ಅನುಭವಕೆ?
ಅನುಭವಕೆ ತಗುವ ಈ ನೆಲನಾದುದಾಗ;
ನೆಲಕೆ ತಗುವಂತೆ ನೀರಾಗಿಹುದು ಬೇಗ.

ಹಸಿಯೇನು, ಬಿಸಿಯೇನು, ಹಸಿರ ಸಸಿಹಸರ,
ಏನು ಐಸಿರಿಯೊ ಈ ತಾಯ್ನೆಲದ ಬಸಿರ!
ಮಹವ ಬಿಡದೊಡನೆ ಮಹವಾಗಿಯೇ ಇರುತ
ಅಹಮಂತೆ ತೋರುವುದು ಇಂತಿವರ ಚರಿತ.
ಮಹದ ಉಸಿರಲ್ಲದಿದರಲಿ ಸೊಸಿಗೆ ಸೊಸಿಗೆ
ಉಂಟು ತಮ್ಮದೆ ಬೇರೆ ಉಸಿರ ಒಂದೊಸಗೆ.
ಬೇರೆ ಉಸಿರಾದರೂ ಮಹವ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ;
ಇವ ಮಹವ ಹಿಡಿದಿಹುದು ಒಂದೆ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.
ಮಹವನುಳಿದಂತೆ ಬೆಳೆವುದು, ಬೆಳೆದು ಕೂಡ
ಹರಿದು ಸರಿಯುದು; ಇಂತು ಇವರಹಂ ಗೂಢ.
ಕಿರಿಯ ಆಕೃತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೆಸಳು,
ಅಲ್ಲಿ ಗರಿಯಲಿ ತೆಂಗು ಕೌಂಗು ರಾಜಿಸಲು,
ಇತ್ತ ಹಾವಸೆ ಕೋಟಿ, ಮಧ್ಯದಲಿ ಬಳ್ಳಿ
ಎನಿತೆನಿತು ಕೋಟಿ, ಆ ಅತ್ತ ನಭದಲ್ಲಿ
ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಿಂದಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ, ಸಾಲ,
ಮಾವು ಸಂಪಗೆ ದೇವದಾರು ಹಿರಿಯಾಲ.
ಇವರೆಲ್ಲರಲಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮರವ ಹರಿಸೆ
ಶತಕೋಟಿ ಹೂವ ಜಾತಿಗಳು ಗೋಚರಿಸಿ
ಅಹಮಾಗದೆಯೆ ಒಂದು ಬೇರೊಂದನೆಳಸಿ,
ಸನಿಯದೂರಗಳಿಂದ ಒಲಿದು ಕೆಳೆ ಬೆಳಸಿ,
ಬಾಳಿ ಬಾಳಿಸುವಂದ ನೆಲದಿ ಮೂಡಿತ್ತು:
ಚಿತ್ತೊ ಅಲ್ಲವೊ ಎಂಬ ಒಂದು ಚಿದಚಿತ್ತು.

ಇಂತು ಪೀಠಿಕೆ ನಡೆಯುತಿರೆ ನಿನ್ನ ಇನಿಯ
ನಿನ್ನಂತೆ ತಿರುಹಿ ತನ್ನಾ ಕಣ್ಣ ಕೊನೆಯ,

ಇದ್ದಂತೆ ತಾನಾದ ಒಂದು ಜೀವಾಣು.
ತನ್ನ ಅನುವನು ಅರಿವಳೋ ಅರಸಿ ತಾನು,
ಅರಿತು ಏಗೆಯ್ವಳೋ, ಎಂದವನ ಒಳಗು
ಕೌತುಕದೊಳಿದೆ. ನೀನು ಕಾಣದುದೆ ಸುಳಿವು?
ಜೀವಾಣುವಾದ ಶಿವನರ್ಧ ಅಣು ಆಗಿ
ನೀನೊಡನೆಯೇ ಇದ್ದೆ ಸರಿಸಮಕೆ ತೂಗಿ.
ತಾನಿಹನು; ತಾನಾಗಿ ನೀನಿರುವೆ; ಆಹಾ
ಏನು ಆನಂದವೋ ಆ ಇರುವ ಭಾವ!
ನಮಗೆ ಕಾಣದ ತೆಳುವ ಲಕ್ಷ ಮಡಿ ಸವೆಸಿ
ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದೇನು ಎನ್ನುವ ಕಸಿವಿಸಿ
ಜೀವಾಣು ಕುಲಕೋಟಿಯಾಗಿ ಒಳಗುಕ್ಕಿ
ಸ್ವಾನುಭೂತಿಯಲಿ ನೀನಾದ ಶಿವ ಸೊಕ್ಕಿ.
ಒಂದರಲೆ ಎರಡಿರುವ ಈ ಜಾತಿ ಬೆಳೆದು
ತುಂಬಿತಾ ಅಂಡವನು ಬಹುರೂಪ ತಳೆದು.

ಒಂದರಲೆ ಎರಡಿದ್ದು ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆತ
ನಿನ್ನ ಅಚ್ಚರಿಯ ಚದುರನು ಶಂಭು ಅರಿತ.
ಬೇರೊಂದು ರೇವಿನೆಡೆ ಹರಿಯಿತಭಿಲಾಷೆ;
ಹರಿಯಿತದೆ ಕಡೆ ನಿನ್ನ ಭಾವ, ಶಿವತೋಷೆ.
ಎರಡಾಗಿ ಒಂದು ಕೂಡುವ ತೆರಕೆ, ತಾನು
ನೀರು ನೆಲಗಳ ಜೀವ ಒಂದಾದ ಜಾಣು.
ಒಡಲೊಂದ ತಳೆದು ಕರೆಯಂಚಿನಲಿ ಕೆಡೆಯೆ
ತನ್ನಂತೆ ಬಂದ್ಹುದಾವುದೊ ತನ್ನ ಪಡೆಯೆ.
ಅಂತೆ ಅಹುದಾದರೂ ತೀರ ಅಂತಲ್ಲ;
ಹೊಂತುಕಾರನೆ ಕಾಣ ನಿನ್ನ ಹೊಂತೆಲ್ಲ.

ಆ ಚದುರೊ! ಈ ಚದುರೊ! ನಿನ್ನ ಈ ಚದುರು
ಒದಗಿಹುದು ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದಲೆ ಪದರು ಪದರು.

ತನ್ನ ಹೊಂತಿಗು-ಮಿಕ್ಕ ಚದುರು ಮನವೊಪ್ಪಿ
ಶಿವ ತನ್ನ ಜೊತೆ ನಿನ್ನ ಒಳಕೊಂಡನಪ್ಪಿ.
ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ನೀರು ನೆಲ ಬಾನ
ನೂರು ಕೋಟಿಯು ಜೀವ ತಾನಾದ ಜಾಣ.
ಜಾಣೆ ನೀನಾ ಎಲ್ಲ ಶತಕೋಟಿ ರೂಪ
ತಳೆದಿರಲು ನೆರೆದು ತಣಿದನು ನಿನ್ನ ಓಪ.
ಮಾನ ಗಂಡವನಾದ; ನೀ ಮಾನ ಹೆಣ್ಣು:
ಸಹಿಸುವನಿತೂ ಸುಖವನೀವ ಸವಿಗಿಣ್ಣು.
ಗಂಡಾಮೆ ಅವನಾಗೆ ನೀನು ಹೆಣ್ಣಾಮೆ;
ಗಂಡು ಹಾವವನಾಗೆ ನೀನದರ ಭಾಮೆ;
ನರಿ ನಾಯಿ ಹುಲಿ ಹಂದಿ ಮೊಲ ತೋಳ ಆನೆ,
ಎಲ್ಲ ಗಂಡವನು; ಅದರೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ ನೀನೆ.
ಡೇಗೆ ಕೋಗಿಲೆ ಗೊರವ ಕಾಗೆ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ
ಗಂಡಾದನೇ ಅವನು, ಅಕೊ ಹೆಣ್ಣು ಪಕ್ಷಿ
ನೀ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೆ: ಆ ಮನದ ಎಣಿಕೆ
ಎರಡು ರೂಪಾದಂತೆ ಆ ಒಂದೆ ಚಣಕೆ.
ನರನಾಗಿ ನಿಲಲವನು ನೀ ನಾರಿಯಾದೆ;
ಗಂಡು ಜೀವದ ಸುಖಕೆ ಬಾಳನೇ ತೇದೆ.
ಇಂತು ಭಾವವ ಭಾವದಿಂದ ಜೊತೆ ಸಾರಿ
ಶಿವನಾದುದಾಗಿ ವೇಗದೊಳವನ ಮಾರಿ,
ಓ ತಾಯಿ ನೀನಾದೆ ಶಿವನ ಸಂಗಾತಿ;
ಆಸೆಗೂ ಮೊದಲಾಗಿ ರೂಪಾಂತ ಪ್ರೀತಿ.

ಅಹಮಿಲ್ಲದಿಹ ತಾರೆ ಗ್ರಹ ಸೂರ್ಯಗೋಲ
ಅರಿಯೆ ಬಾರದು ನಿಮ್ಮ ಅಹಮುಹಂತಾಲ.
ಅಹಮೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಖಗ ಮೃಗ ವ್ರಾತ
ಅರಿಯದಿವೆ ಓ ಮಾತೆ, ಜಗದ ಪಿತ ಆತ
ಜಗದಂಬೆ ನೀನು ಅವರಾಗಿ ಒಲಿದಾಡಿ
ನಲಿಯುತಿಹ ತೆರನ. ಇದು ಆ ನಿಮ್ಮ ಮೋಡಿ.
ಮನುಜರೆನ್ನುವ ನಾವು ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ,
ಮಮತೆ ತೊಲಗಿರೆ ಹಸಾದದಿ ಕೂಡಿ ಬಂದ
ತಿಳಿವಿಂದ, ಹತ್ತು ಲಕ್ಷಕೆ ಎಲ್ಲೊ ಒಬ್ಬ,
ಎಂದೊ ಯಾವಾಗಲೋ ನಾನೆಂಬ ಮಬ್ಬ
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಗೆಲಿದು, ಈ ಲೀಲೆಗಿದು ಹದನು,
ಎಂದು ತಿಳಿವನು. ಅಂತು ಸಂದ ತಿಳಿವದನು
ಮತ್ತೆ ಮರಸುವುದು ಅವನಹಮೆಂಬ ಭಾವ.
ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತೇ, ಜೀವ
ತಾನಳಿದು ನಿಮ್ಮ ಈ ಲೀಲೆಯನೆ ನೆನೆದು
ಸುಖಿಸುವುದು, ಅಹಮೆಲ್ಲ ರಸವಾಗಿ ಹನಿದು.

ಅಂತು ಗಂಡಾಗಿ ಶಿವ, ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ನೀನು,
ತಳೆದ ಆ ಶತಕೋಟಿ ರೂಪುಗಳ ನಾನು
ಹೆಸರಿಸಲು ಸಲುವೆನೇ, ಶೇಷನೇನಲ್ಲ.
ಶೇಷನಾ ನಾಲಗೆಗಳೂ ನುಡಿಯ ಸಲ್ಲ.
ನುಡಿವುದೇತರದು? ನೆನೆಯಲು ಆರದೂಹೆ,
ಪಾರರಹಿತೆ ಅನಂತೆ, ಹೇ ದುರವಗಾಹೆ.
ಗಂಡಾಗಿ ಸುಳಿದಿದ್ದ ಶಿವನ ಆ ಗಾಡಿ,
ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ನಿಂತ ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿನ್ನ ಮೋಡಿ,

ಇದನಾದರೂ ನೆನಹು ನಿಲುಕ ಬಹುದೇನು?
ನಿಲುಕ ಬಂದಂದು ಅದು ತಾನಲ್ಲ, ನೀನು.
ಜಗದೊಳಾಳುತ ನಾನು ಕೆಲವೊಂದ ನೋಡಿ
ಮರುಳು ಹೋದೆನು; ಹೇಳಲೇಕೆ ಆ ಜೋಡಿ.
ಕೇಸರದ ಸಿಂಗ, ಕೇಸರ ತೊರೆದ ಸಿಂಗಿ,
ಏನು ಸಮ ಗಂಭೀರ ಆ ನಿಮ್ಮ ಭಂಗಿ!
ಈ ಮಹಾ ಸತ್ವ ಒಲಿವುದು, ಒಲಿಸಬಹುದು,
ಎಂದು ಎಣಿಸಲು ಬರುವುದೇ? ತಗದು ತಗದು.
ಆದರೇನದುವೆ ಗಂಭೀರದೆದೆಗಳಲಿ
ಆಸೆ ಸುಳಿಯಿತು ಅಂದು ಜೊತೆಗಾಗಿ ತೊಳಲಿ.
ನೀ ಶಿವನ, ಶಿವ ನಿನ್ನ, ಬಯಸಿ ಕುಡಿ ಹರಿದು
ಬಾಳು ಬಾಳನು ಸೇರಿದವು ಹಂಗ ತೊರೆದು.
ಕೋಡ ಸಾರಗನಿಂತ ತೆರನೆನಿತು ಚಂದ!
ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣೆರಳೆಯನುಸರಣೆ ಏನಂದ!
ತನಗೆ ಲೋಕವೆ ಬೇಡ ಎಂಬ ಆ ಕೋಣ
ಒಲುಮೆಯೇ ನಿಜ: ಬರಿಯ ವೇಷ ಆ ಸ್ಥಾಣ.
ಗಿಳಿಯ ಜೊತೆ ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯ ಸೇರಿ ಒಂದೇ
ಎರಡಾಯಿತೆಂಬಂತೆ ಕುಳಿತಿಹವು ಮುಂದೆ.
ಚೆನ್ನ ನೋಡಿದೆನೆ ನೀನಿಸಿಸೇನೊ ಕಿರಿಯೆ.
ಏಕೆ? ಶಿವ ನಿನಗಿಂತ ಆ ತುಸವೆ ಹಿರಿಯ.
ನಡೆಯೇನು, ಉಲಿವೇನು, ತಲೆಯೊಲೆವಜಾಣು!
ಶಿವ ಹೆಚ್ಚೆ? ನೀ ಹೆಚ್ಚೆ? ಏನು ಎನೆ ಏನು.

ಹೆಣ್ಗಂಡು ಗರಿ ತೆರೆದು, ಸಮತೆಸುಖ ಮೆದ್ದು
ಬಾನ ತಲೆಯನು ಕುರಿತು ಹಾರಿಹವು ಹದ್ದು;

ಹೆಣ್ಣು ಕಣ್ಣನು ಕಸೆದು ಮೆರೆಯುತಿದೆ ಸೋಗೆ;
ಸಿಲುಕದಿರೆ ಸಾವೆನೆಂದಟ್ಟುತಿದೆ ಡೇಗೆ;
ಎನಿತು ಬಣ್ಣದ ಎನಿತು ರಚನೆಗಳ ಪುಕ್ಕ!
ಯಾರು ಹೇಳುವರಕ್ಕ ಈ ನಿಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕ!
ಹಕ್ಕಿ ಮಿಗಗಳ ಬೆಡಗ ಮಿಕ್ಕೊಂದು ಬೆಡಗು
ಮನುಜರಲಿ ಕಾಣುತಿದೆ ನನಗೆ ಅಡಿಗಡಿಗು.
ಈ ಗಾಡಿ ಈ ಮೋಡಿ ಈ ಸೊಬಗ ನೋಡಿ
ನಿಮ್ಮ ತನ್ನಂತೆ ಎಣಿಸಿದೆ ನರನ ಖೋಡಿ.
ಎಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಸರಿ; ನೀವು ಯಾರಂತೆ?
ನಾನರಿಯೆನೆಂಬುದೇ ಬುದ್ಧಿ ಓರಂತೆ.
ಇಂತು ಖಗ ಮೃಗ ನರೋರಗರ ಪರಿ ಪರಿಗೆ
ಮೊದಲೆನಿಸಿ ಬೆಡಗುಗಳ ಹಚ್ಚಿದಿರಿ ಒರೆಗೆ.
ತಣಿದ ಶಿವ; ನೀನು ತಣಿಸಿದೆ ಅವನ ಬಯಕೆ;
ಸೋಲನೆಂತುಟು ಶಂಭು ನಿನ್ನ ಅನುನಯಕೆ?

ಆ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದ ಬಯಕೆ ಹರಿವಂದು ನೀವು
ನಿಂತಿಹಿರಿ ಈ ನಮ್ಮ ಹಲಸಂಗಿ ತಾವು.
ತನತೆದೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರಲು, ಕೈಲಾಸ
ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಲಿ ಎಂದಿಹನು ಸುಂದರೇಶ.
ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಕೈಲಾಸ; ಶಿವನಿಹನು ಎಲ್ಲೂ;
ಅವನಿಗಂಟದು ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗಳ ಸೊಲ್ಲು.
ಆ ಕ್ಷಣವೆ ಮೂಡಿತ್ತು ಕೈಲಾಸ ಇಲ್ಲಿ;
ಮೂಡಿದಿರಿ ನೀವು ಪೀಠದಲಿ ಕಳೆ ಚೆಲ್ಲಿ.
ಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮನು ಮರೆಸಿದಾಕ್ಷಣದ ಅರೆಯ
ಮುಗಿಸಿ, ಶಂಕರ ಸಭೆಗೆ ಕವಿದಿದ್ದ ತೆರೆಯ

ಸರಿಸಿದನು. ಶಿವನೇತ್ರ ಎಂಬ ಭಯವುಂಡು,
ದಿವಿಜಗಣ ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮನು ಇಲ್ಲೆ ಕಂಡು
ಧೃತಿಗೊಂಡು, ಶಿವ ಮರೆದುದಿಲ್ಲೆಂದು ಎಣಿಸಿ,
ನಿಮ್ಮ ನೋಡಿತು, ನೋಟದಿಂದೊಳಗ ತಣಿಸಿ.
ಅಂತೆ, ಮೊದಲಿಗು ಮಿಕ್ಕದೇನೊ ಆನಂದ
ಎಲ್ಲರನು ಸೋಕಿತ್ತು ಶಿವನ ತಣಿವಿಂದ.
ಕಾರಣವ ಕಾಣದೆಯೆ ಆರುಮುಗ ಗಣಪ
ನಗುತಿಹರು; ಹೇಳಲೇ ಆ ನಗೆಯ ನುಣುಪ?
ಬಾಗಿನವ ನೀಡುತಿದೆ ಪ್ರಮಥಗಣ ಸಭೆಗೆ;
ಜಯವಕ್ಕೆ ಶಂಭುವಿಗೆ, ಜಯ ನಿನಗೆ ಪ್ರಭುವೇ,
ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಮೊರೆದಿಹನು ನಂದೀಶ;
ಅವನಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೊಂದು ಹಾಸ
ಮೂಡಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಅರಸನ ಮುಖದೊಳಾಗ.
ತಂಪಾಗಿ ಸುಯ್ದಿಹನು ಕಂಕಣದ ನಾಗ.

ಆಗ ತೋರಿತು ದೊರೆಗೆ, ನಿನ್ನ ಕುರಿತೊಂದು
ನಗೆ ನುಡಿಯ ನುಡಿಯನೇತಕೆ ತಾನು ಎಂದು.
ನುಡಿಯನೇತಕೆ? ಬೇರೆಯೇ? ಭೇದವೇಕೆ?
ನುಡಿದೆ ನುಡಿದನು: "ದೇವಿ, ಓವೊ ನನ್ನಾಕೆ,
ಕೈಲಾಸದಲಿ ಒಬ್ಬಳೊಬ್ಬನೊಡನಾಡಿ
ಸುಖಿಸಿದ್ದು, ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಬಹು ಬಾಳ ಕೂಡಿ,
ಕೋಟಿ ರೀತಿಯ ಮೀನು ಹುಲಿ ಹಾವು ಹಕ್ಕಿ
ಮನುಜ ಕಿಂಪುರುಷ ಕಿನ್ನರರಾಗಿ, ಜಕ್ಕಿ
ಇಲ್ಲಿ ಹಲಸಂಗಿಯಾಗಿಹಳೊಬ್ಬ ಜಾಣೆ
ಕಂಡೆಯಾ?" ನಕ್ಕ ಭವ. ನಕ್ಕು, ನನ್ನಾಣೆ,

ನಿನ್ನ ನೋಡಿದನು: ನೋಟವೊ ಮೆಚ್ಚಿನಿಕ್ಕೆ.
ಜಕ್ಕಿ ಎನುತವನಾಗ ಜಗದ ನೋಟಕ್ಕೆ
ಒಬ್ಬ ಜಕ್ಕನೆ ಆದ; ನೀನಾದೆ ಜಕ್ಕಿ.
ಶಿವ ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದನು ಆನಂದ ಉಕ್ಕಿ.
ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪದ ವೇಷವೇ ಪರಿಜೆ ನಿಲುವೆ?
ನಿಮ್ಮ ಹೊದ್ದೀ ಚೆನ್ನವೆನಿಸದೇ ಚೆಲುವೆ?
ನಗಲು ಭವ ನೀನಕ್ಕೆ: ಕರಿಹಲ್ಲ ಚಂದ,
ಮೂಗು ಮೂಗುತಿ ಬಂಧ, ತಾನೆ ಒಂದಂದ.
ಶಿವನ ನಗೆಗೆದುರು ನಕ್ಕೆಂದೆ: "ನನ್ನರಸ,
ಹಲವ ಬಯಸುವ ನಿನಗೆ ತಗುವುದೀ ಸರಸ.
ಪತಿ, ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಭೂಷಣ ವೇಷಗಳನು
ಧರಿಸಿದನು; ಸತಿಧರಿಸಳೇ ಅವಳ ಕೊಳನು;
ಆಡಿದಂತಾಡಳೇ, ನಲವ ಬರಿ ಚಲಕೆ
ಒಲ್ಲೆನೆಂಬನು; ಕಾಣೆಯಾ ಅವನ ಕಲಿಕೆ?
ಆದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಆ ವೇಷಗಳ ಧರಿಸಿ
ಕೂಡಿದಳು, ಎಲ್ಲದರೊಳವನನೇ ಸ್ಮರಿಸಿ.
ನೀನೇನೊ ಹಲವಾದೆ; ನಾ ಕಂಡುದೊಂದೆ;
ಎಲ್ಲ ಆಕೃತಿಯಲೂ ನೀಮುಂದೆ ನಿಂದೆ;
ನಿನ್ನ ತಣಿಸಿದೆ ನಾನು, ರೂಪುಗಳನಲ್ಲ;
ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟನ್ನೊಂದ ನಾ ಕಂಡುದಿಲ್ಲ;
ನೀನಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಗಂಡೆಂಬುದಿನ್ನೊಂದು;
ಹಲಸಂಗಿ ಎನಲಿನ್ನು ನನಗೇನು ಕುಂದು?

ನೀನೆಂದ ಪರಿ ನಾನು ಹಲಸಂಗಿಯಲ್ಲ;
ನಾನು ಹಲಸಂಗಿ ಬೇರೊಂದು ತೆರ, ನಲ್ಲ.

ಒಲುಮೆಯಲಿ ನೀ ಚೆನ್ನ ಈ ಯೆನ್ನನೊತ್ತೆ
ಅದಕೊ ಆ ಶತಕೋಟಿ ಬಾಳ ನಾ ಹೆತ್ತೆ.
ಗಣಪ ಷಣ್ಮುಖ ಇಲ್ಲಿ ಸುಖದಿ ನಲಿದಿಹರು;
ನಲಿವರೇ ಹಸುಳೆಗಳು, ಶತಕೋಟಿ, ಅವರು?
ಆ ಹಲವು ಬಾಳ ಸುಖವನು ಬಯಸಿ ನಾನು
ಹಲಸಂಗಿ; ಹಲಸಂಗಿ ಆಗಂತೆ ನೀನೂ."

ನಗೆ ನುಡಿದ; ದಿಟನುಡಿದೆ; ತಾಯ ಹಟ ಹಿಡಿದೆ;
ಒಂದನೇ ಒಲಿದು ಹಲಸಂಗಿ ಪದ ಪಡೆದೆ.
ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರನ ಮನವೊಲಿಸಿ, ಓ ತಾಯೆ,
ಮೂಲೋಕವನು ಹೆತ್ತು ಹೊರೆದೆ ನಿರಪಾಯೆ.
ಭಕ್ತರನು ಕಾವ ಚಟದಲಿ, ಮಹಾಮಾಯೆ,
ಗಚ್ಚಿನೀಗುಡಿಯ ಗದ್ದಿಗೆಯಲಿ, ಅಮೇಯೆ,
ನಕ್ಕ ಕರಿಹಲ್ಲು, ಮೂಗುತಿ ಇಟ್ಟ ಮೂಗು,
ಮಗುವ ಕರೆಯುವ ಹಸನ ಕನಿಕರದ ಚಾಗು,
ಎದುರು ಕುಳಿತಿಹೆ ತಾಯೆ, ಬಾರೆ ಈ ಮನಕೆ;
ಬರುವುದೇ ಸರಿಯವ್ವ ನಿನ್ನ ತಾಯ್ತನಕೆ.
ಸರಿಯಂತೆ! ಸರಿತಪ್ಪ ಕಲಿಸಲೇ ನಿನಗೆ?
ಎನತು ಹಿತ ತಿಳಿಯದೇ ತಾಯ್ಗೆ ತನತನಗೆ?
ನೀನಾಗಿ ಕನಿಕರಿಸಿ ಕಂದನನು ಕಾಯೆ,
ನನ್ನವ್ವ ಜಕ್ಕವ್ವ ಹಲಸಂಗಿ ತಾಯೆ.

“ಏನೇ ಬರಲಿ, ಎಂತೇ ಇರಲಿ!”

ಏನೇ ಬರಲಿ, ಎಂತೇ ಇರಲಿ,
ಅನುದಿನ ಯಾವ ಅಸುಖ ಸುಖ ತರಲಿ,
ಬಾಳ ಗೊಂದಲದ ಕರ್ಕಶದೆದೆಯುಲಿ
ಕೇಳುತಿರಲಿ, ಹರಿ, ನಿನ್ನ ಮುರಲಿ.

ನೋವ ಲೇಪದಲಿ ಬದುಕಿನ ಹಣ್ಣು
ಬಾಯೊಳಾಗಿರಲು ಎಂಥದೊ ಮಣ್ಣು,
ದೃಷ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟು ಕತ್ತಲ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನಿಲೆ,
ಕಾಣಲಲ್ಲಿ, ದೊರೆ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು.

ಮೆತ್ತನ ಹಾಸಿಗೆ ಮುಳ್ಳಿನೊಲಾಗಿ,
ಬೇನೆಯ ಕಣೆ ಆತ್ಮವನೇ ತಾಗಿ,
ಇನ್ನು ಏನು ಗತಿ ಎನ್ನುವ ವೇಳೆ,
ಕೈ ಹಿಡಿದಿರು, ಕರುಣೆ, ನೀನಾಗಿ.

ಜೀವದಾತ ಸತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು

೧

ನೀನು ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆ
    ಮನುಜನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೊ ನಡೆದಿಹೆ ನಾ.
ನಿನ್ನಿರವಿಗೆ ಈ ಗೂಡೊಂದಿಂಬೆ?
    ಆದರೂ ಇದರೊಳಡಗಿಹೆ, ಗಹನ.

ಪ್ರಾಣವಾಯುವನು ಕೊಲುಮೆಯ ಬಾಲನ
    ಕೆಲಸಕಿರಿಸಿ ಬಾಳಿನ ಕಮ್ಮಾಳ
ಉಸಿರಲಿ ಜೀವಾನಲದನುಪಾಲನ
    ನಡೆಸಿಹೆ: ಇಕೊ, ತಿದಿಯೊತ್ತುವ ತಾಳ.

ಜೀವವೆ ನಯ; ಅದರೊಳಕಡೆ ಇನ್ನೂ
    ನಯದ ಹುರುಳು ಮನವೆಂಬಿದ ಸುಳಿಸಿ
ಅದ ನೀ ಮಿಡಿದಿಹ ತೆರನೂ ಚೆನ್ನು,
    ನೋಯಿಸಿ, ನಲಿಸಿ, ತಣಿಸಿ, ಮುಳಿಸಿ.

ಕೊಲುಮೆಯ ಬಾಲನ ಸಾಕು ಬಿಡೆಂದೆಯ,
    ಕೆಡೆಯಿತು ನೂರ ಎರಡು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣು;
ಉಸಿರೂ ಮನವೂ ಒಡಲಿನ ಬಂದಿಯ
    ಪದವುಳಿದೋಡಿವೆ: ತೋರವು ಬೆನ್ನೂ.

೨

ಸಾಗರದಲಿ ಅಲೆ ಅಲೆ ಅಲೆಯೆಂತು
ಬಾಳಲಂತು ಉಸಿರುಸಿರನು ನಡೆಸಿ,
ಅವುಗಳಂತರದಿ ಎಂತೋ ನಿಂತು
ಎಂತೋ ಭಾವದ ತುಂತುರ ಸಿಡಿಸಿ,

ಕ್ಷಣ ಅನುಕ್ಷಣವು ಆಡಿಸುತೆನ್ನ
ನೀನೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿಹೆ ಎನ್ನೊಡೆಯ ;
ಇನ್ನೆನಗೇತಕೆ ಭೀತಿಯ ಬನ್ನ ?
ನೋಡಲೇಕೆ ಹಿಂಗಡೆ ಮುಂಗಡೆಯ ?

ನೀ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನಡೆಸಿದ ವಸ್ತು
ಒಳಿತರಲೇ ಮುಗಿವುದು ; ಮತ್ತೇನು ?
ನಿನ್ನ ನೋಟ ವಚಿಸಿತು : "ಶುಭಮಸ್ತು" ;
ನಿನ್ನಂಗುಲಿ ಮಂಗಲ ಸುರಧೇನು.

784—46. ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರಾದ
ಜಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು